

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Disputatio IV. De altero effectu gratiæ Christi, quod est meritum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Sancti, & Myſterium Trinitatis, non dicitur quod cognoscent certò, ſe illum habituros inhabitantem, niſi certitudine quadam morali, de qua etiam loquitur S. Ioannes 1. illa epiſt. *In hoc cognoscimus quia in illo manemus, &c.* Vel certè in vtroque loco habetur generalis promiſſio facta Eccleſiæ.

Ad ſecundam patet ex dictis locum illum Eccleſiaſtæ intelligendum non eſſe de peccatoribus, ſed de iuſtis tantum.

Ad tertiam Reſpondeo poſſe quidem nos eſſe certos quod eliciamus actum aliquem fidei aut amoris, ſed neminem ſcire certò poſſe quod eliciat actum Theologicum fidei & charitatis id eſt ſupernaturalem, vt ex ſequenti tractatu patebit.

DISPUTATIO IV.

De altero effectu Gratia Christi id est de merito actuum nostrorum.

Dixi quomodo per gratiam Chriſti, homo ſanctificetur & iuſtificetur, nunc videndum eſt quomodo per eam glorificetur & coronetur: *Quos enim vocauit hos & iuſtificauit, quos autem iuſtificauit illos & glorificauit*, quia gratia quos vocando efficit ſanctos ſanctificatos euehit ad coronam. De hoc ergo mirabili effectu diuinæ gratiæ, per quam efficitur homo dignus præmio æterno, & gloriatur in ſpe gloriæ filiorum Dei tria mihi video neceſſaria. Primum ſit, exiſtentia & quidditas meriti. Secundum ſit, ſubiectum meriti. Tertium ſit, obiectum meriti. Primum oſtendit quod actus noſtri verè ſunt meritorij & quid ſit mereri. Secundum declarat quinam actus ſint meritorij. Tertium cuius mercedis ſint meritorij.

QVÆSTIO I.

Exiſtentia & quidditas meriti operum bonorum.

S. Thomas, quæſt. 114.

Meritum
quid ſit.

Meritum vniuerſè appellatur valor operis, propter quem debetur ei alicuius præmij retributio, breuius dixerim eſt dignitas præmij: *Ambulant mecum in albis, quia digni ſunt.* Primum igitur quod in hac tota materia video eſſe maxime neceſſarium eſt firmiſſima perſuaſio gloriæ quam meremur per ſingulos actus bonos, quia illud videtur eſſe primum caput ſcientiæ ſanctorum quos deducit Deus per vias rectas, vt primum omnium videant regnum Dei, quod merentur rectè operando. Proponenda itaque primo loco eſt & probanda veritas Catholica circa exiſtentiam huius valoris. Secundò quid ille ſit & quotuplex.

SECTIO I.

Veritas Catholica circa exiſtentiam meriti: id eſt verum opera hominis iuſti verè ſint meritoria præmij æterni.

S. Thomas, articl. 1. & 3.

Certum eſt primò, hæreticos huius temporis omnium inimicos bonorum operum, & meriti eo-

rum hoſtes inſenſiſſimos erraſſe tripliciter circa exiſtentiam meriti.

Primò enim volunt neminem iuſtum vlla vquam bona opera facere, ſed quidquid viri faciunt etiam ſanctiſſimi, quantumuis bonum videatur ac laudabile, vitiatum tamen eſſe ac inquinatum, imò peccatum grauiffimum: ſic enim expreſſè tradit Caluius l. 3. *inſtitutionum* c. 12. §. 4. & c. 14. §. 9.

Secundò neminem teneri bona vlla opera facere, vel etiam vllam ſeruare legem, Apoſtolo proficiente *Quod iuſto non eſt lex poſita.*

Tertiò, negant vlla iuſtorum opera eſſe digna præmio apud Deum, ſed tantum pœna, ſic enim habet Caluius in *Antidoto Concilij Tridentini ſeſſ. 6. cap. 2.* Poſteriores autem hæretici vmbra aliquam meriti admittunt, quia quamuis omnino negent opera noſtra mereri gloriam æternam, tamen fatentur quod ex liberalitate maxima Deus retribuit illis præmium aliquod temporale.

Certum eſt ſecundò, Catholicam doctrinam de operibus meritorijs triplici capite contineri vt explicatur in Concilio Tridentino ſeſſ. ſexta capite decimo ſexto.

Primum eſt poſſe homines iuſtos cum Dei gratia plures elicere actus verè bonos & laudabiles, *Arbor enim bona bonos fructus facit.*

Secundum eſt teneri homines etiam iuſtos elicere multa huiusmodi bona opera ſine quibus ſalutem non ſunt conſequuturi, *Omnis enim arbor que non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.*

Tertium eſt homines iuſtos per huiusmodi bona opera verè ac propriè mereri vitam æternam, & alia plura dona ſpiritualia: aded vt propter illos actus debeatur illis gloria vt ſtipendium & vt corona. Duo illa prima capita ſæpè ſuperiùs probata ſunt, de tertio propriè hic agendum eſt.

Ratio ergo dubitandi primò eſt, quia in ſcripturis vita æterna dicitur eſſe gratia. Romanorum 6. *Stipendium peccati mors, gratia autem Dei vita æterna: ſi autem gratia iam non ex operibus aliqui gratia iam non eſt gratia*, vt habetur ibidem cap. 11. Dicitur etiam quod coronamur ex miſericordia, *Pſalm. 102. Qui coronat te in miſericordia*, dicitur hæreditas primæ Petri 3. *In hoc vocati eſtis vt benedictionem hæreditate poſſideatis*, hæreditas autem filijs non datur vt merces, quæ debetur famulis potius, & mercede conductis. Dicimur eſſe ſerui inutiles etiam poſtquam fecerimus omnia quæ præcepta ſunt nobis, dicuntur non eſſe condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam: vocamur ad conuiuium ſponſi Chriſti ſine pretio, *Emite absque argento, & absque vlla commutatione mel & lac.* Denique dicitur neminem conſidere poſſe in proprijs meritis ſed in Deo ſolo, & in Chriſto Ieſu in quo ſolo eſt nobis ſalus, vel enim merita mortis eius ſunt ſufficientia vel non ſunt, ſi ſufficienti ad ditandos fideles omnes filios Crucis, vt quid? iterum iubemur emere, quod iam noſtrum eſt, ſi non ſufficienti, *Vana ergo eſt fides noſtra vana predicatio noſtra.*

Secundò, conſentire videntur Patres verbi gratia inculcat Auguſtinus ſæpiſſimè quod Deus non coronat merita noſtra, ſed dona ſua: Et Hilarius in *Pſalmum 51.* Serio proſiteretur inſufficientia eſſe opera noſtra, niſi miſericordia Dei etiam in hac iuſtitia voluntate ſuarum demutationum & morum vitia non reputet.

Tertiò, vbi eſt meritum condignum ibi debet eſſe iuſtitia rigorosa proprium debitum, & deinde aliqua æqualitas operis & præmij, neutrum autem in noſtris actibus reperitur, ergo illi non debent dici eſſe meritorij æternæ gloriæ.

Dicendum

De Merito ut est effectus Gratiae Christi. 507

Afferio prima. Dicendum tamen est primò, certum omnino cui libet Christiano esse debere quod iustus per actus bonos verè ac propriè meretur præmium æternum, quod etiam certissimè accepturus est. Ita constantissimè censet & semper censuit Ecclesia Christi ut definiatur in Tridentino sess. 6. cap. 16. & can. 26. & 32. probant autem hanc veritatem Catholicam & Christianorum spem certissimam optimis argumentis Bellarminus lib. 5. de iustificatione, Toletanus in Apologia pro Concilio Tridentino: Lindanus lib. 3. Panoplie Valsques disp. 203. Suarez l. 1. c. 1. & sequentibus.

Probatum primò ex scripturis. Primò enim scripturæ ab initio vsque ad finem prædicant mercedem bonorum operum ut rectè notat Basiliius in Psalm. 1. v. gr. Ecclesiastici 16. *Unicuique misericordia faciet locum, secundum meritum operum suorum*, ubi vides ex misericordia dari gloriam ad bona opera, ex iustitia verò dari gloriam propter illa. Sapient. 5. *Apud Dominum est merces eorum*, loquitur de iustis qui per labores & Angustias transferunt ad quietem & regnum, quod etiam possident titulo mercedis. Christus in Evangelio idem semper proponit Matthæi 5. *Merces vestra copiosa est in celo*, cap. 20. *Voca operarios & redde illis mercedem*: cap. 16. *Reddet unicuique secundum opera sua*, cap. 25. *Venite benedicti possidere paratum vobis regnum*, esurivi enim, &c. Apostolus idem quoque versat celeberrimè, 1. ad Corinth. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum*, cap. 15. *Abundate in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino*, non enim iniustus est Deus, &c. 1. ad Timotheum 4. *Reposita est mihi corona iustitiae*: Hebræorum 10. *Nolite amittere confidentiam vestram quæ magnam apud Deum habet remunerationem*: 2. ad Corinthios 4. *Id quod est momentaneum, & leue nostra tribulationis æternam gloria pondus operatur in nobis*: Apocalypsis 22. *Ecce venio cito & merces mecum est reddere unicuique secundum opera sua*, alia suppetunt innumera testimonia ubi gloria vocatur corona, Non coronabitur nisi qui legitime certauerit, tene quod habes, & caute ne alius accipiat coronam tuam, imò appellat eam S. Petrus immarcescibilem gloriæ coronam, hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam. Dicitur brauium merces & cætera ubi dicimur esse digni Deo, & cælesti hæreditate.

Probatum secundò ex sanctis Patribus & Concilijs. Secundò, in eandem conspirant sententiam S. Patres ut fateatur etiam Caluinus lib. 3. institutionum cap. 15. §. 2. dabunt innumeros Bellarminus loco citato, c. 4. Valentia q. 2. p. 2. Valsques cap. 2. Suarez c. 1. v. g. Hieronymus in c. 49. Isaia, *Potentiam suam nostro arbitrio dereliquit, ut iuste voluntas præmium consequatur*. Augustinus epist. 105. *Cui debetur vita æterna vera iustitia est si autem vera iustitia est ex te non est*. Vide Doctores citatos. Eadem est Doctrina omnium Conciliorum v. g. sic habet Arausicanum 2. Canon. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia præcedit ut fiant*: Lateranense c. *firmiter de summa Trinitate*, Florentinum in litteris unionis: Tridentium sess. 6. cap. 16. Denique omnes Scripturæ, omnes Pontifices, omnes S. Patres hanc veritatem vbique asserunt & ab omnibus fidelibus credi volunt.

Probatum tertio. Tertiò rationes etiam non desunt optimæ quæ hoc probent.

Prima sit ex parte Dei qui totam gloriam attributorum suorum in hoc mirabiliter manifestat sapientiæ, quia inuenit mirabilem modum quo iustus simul esset misericors, adèò ut nec misericordia iustitiæ obesset, neque iustitia misericordiam impediret ut rectè notat Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio cap. 7. ubi explicat illud Psalm. 102. (qui coronatur in misericordia & miserationibus,) *Quia scilicet*

Tom. I.

ex eius miseratione bona operamur quibus coronam ex iustitia mereamur, & hinc iustitia simul ostenditur cum misericordia, liberalitas in eo quod supra condignum præmio rependit: potentia quod actionem tenuissimam miserrimæ creaturæ ad eam dignitatem euehit ut digna sit præmio æterno, providentia quod medium inuenit mirabile perducendi homines ad finem beatitudinis, acuendo illos ad opera virtutum, nec enim excogitari potuit aptius vllum medium, quàm proponendo æternitatis coronam pro minimo actu bono. Accedit etiam altera ratio ex parte operis meritorij, quia omnis actio libera & laudabilis meretur præmium & laudè ab eo in cuius honorem dirigitur, præsertim si gubernator ille sit diues & munificus in omnes qui honorant eum.

Tertia ratio ex parte ipsius hominis, quia sicut res naturales per proprios motus & operationes assequuntur omnes id ad quod à Deo sunt ordinatæ: similiter homo per suos actus assequi debet finem supernaturalem ad quem à Deo est ordinatus: sed dissimili modo, quia enim creatura irrationalis agit sine libertate opera eius rationem non habent meriti: opera verò creaturæ liberæ meritoria sunt, & digna præmio ac laudè.

Dicendum secundò est, bona opera hominis iusti mereri mercedem æternæ vitæ non ex sola liberalitate Dei, nec ex aliqua tantum congruitate, sed mereri eam ex se ipsis, & omnino condignè, tanquam aliquid illis omnino debitum & æquale.

Prima pars, quod ratio meriti non sit aliqua tantum Dei liberalitas, sed intrinseca bonitas ipsius actus certa est contra omnes sectarios, quia ex allatis scripturis constat vitam æternam tribui bonis operibus ut mercedem, ut coronam, ut stipendium, ut brauium, sed illa non dantur ex mera liberalitate, merces enim differt à donò liberaliter collato, corona & brauium dantur post pugnam & certamen legitimum ergo bona opera non ex sola liberalitate, sed ex intrinseca bonitate & valore merentur æternam vitam. Deinde sicut se habet æterna damnatio respectu malorum operum, sic æterna vita respectu operum bonorum ut deserit asserit Augustinus epist. 105. *Sicut merito peccati sicut stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ, tanquam stipendium, vita æterna*: sed damnatio non fit ex sola Dei voluntate, sed ex operum demerito, ergo & salus datur ex verito mero bonorum actuum.

Secunda pars, de condignitate meriti communis est inter Catholicos, quibus tamen repugnare videntur Valdensis, Burgenfis, Durandus.

Primò autem colligitur ex citatis testimonijs scripturarum ubi dicuntur opera esse Deo ipso digna, id est præmio æterno quod Deus iuxta illud Geneseos 17. *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*, itaque dicitur Sapientiæ 7. *Deus tentauit eos, & inuenit eos dignos se*. 2. Thessalonienfium 1. *Ut digni habeamini in regno Dei*: Colossensium 1. *Dignos nos fecit in partem sortis sanctorum*: Hebræorum 13. *Beneficentia & communionis nolite obliuisci talibus enim hostijs promeretur Deus*. Huc etiam pertinent omnes illæ scripturæ ubi æterna salus, merces, corona, stipendium: nam illa omnia condignitatem dicunt & æqualitatem. Dicitur enim stipendium (inquit August. epist. 105.) *quia debetur, quia dignè retribuitur, quia merito redditur*.

Secundò à priori ratio petitur ex triplici principio illorum actuum qui sunt meritorij.

Primus est gratia inhabitationis per quam homo operatur ut filius Dei adoptiuus & ut naturæ particeps iurò prout inhabitantè & informantem habet Spiritu

Sanctum

Afferio secunda.

Prima pars.

Secunda pars.

Probatum secundò à priori.

Sanctum cuius illa sunt opera tunc effectiue tunc formaliter aut quasi formaliter.

Secundum est Christus cuius membrum viuens est ille qui habet gratiam, & totum influxum participantis.

Tertium gratia ipsa operans & cooperans quæ instrumentum est & veluti manus Spiritus Sancti excitantis ad bonum: ex eo triplici principio tanta existit dignitas operis de se imperfectissimi, vt pretium habeat æquale præmio æterno.

Solutio
primæ dubitationis.

Ad primam Respon. nihil ex ijs locis aliud inferri nisi quod merita omnia nostra ita pendent à gratia quæ datur omnino gratis, vt sine illa nihil omnino possimus mereri, sic enim vita æterna dicitur ab Apostolo esse gratia Dei, quia gratia est à qua primum penderet, & sine qua nunquā illam mereremur vt recte annotat August. epist. 105. *Vita æterna iustitia quidem stipendium sed tibi gratia est, & ipsa iustitia.* Sic etiam dicitur Deus coronare nos in misericordia & miserationibus, quia vt dixi supra ex Augustino, cum coronat merita nostra coronat dona sua quæ non nisi misericorditer confert. Fateor vitam æternam electis dari vt hæreditatem, sed ita tamen vt si adulti sint habeant eam etiam vt mercedem, vnde vocatur etiam ab Apostolo retributio hæreditatis: cum enim adoptiui duntaxat filij simus, ea conditione admittimur ad hæreditatem, quod mereamur eam etiam vt mercedem. Dicimur inutiles serui etiam postquam omnia fecimus quæ præcepta sunt nobis, quia Deus ex obsequio nostrorum operum non colligit vllam vtilitatem: vel etiam quia opera illa non nostris sunt viribus, sed ex auxilio gratiæ operamur. Cum negat Apostolus condignas esse passionibus huius temporis ad futuram gloriam: exaggerat tantum magnitudinem & æternitatem gloriæ, negatque vllam esse proportionem tribulationum quas in hac vita toleramus, cum cumulo bonorum quæ nos manent in altera vita, si passionibus illæ spectentur in se ipsis quoad magnitudinem & durationem, si autem spectentur secundum dignitatem quam à Spiritu Sancto informant, mouente, operante, & à Christo influente ac suorum meritorum vim conferente certe perfectam habent æqualitatem. Quando inuitamur ad emendum absque vlllo pretio & commutatione mel & lac, intelligi debet de prima gratia quam accipimus semper sine vlllo præmio merito. Vnde nec vllus confidere potest in suis meritis quæ omnino pendent ab eo qui factus nobis est iustitia & sanctificatio, & propitiatio & redemptio. Merita mortis eius sunt sufficientissima modò applicentur, non applicantur autem sine meritis nostris, quæ valorem ex illis habent.

Secundæ.

Ad secundam Respondeo eandem esse mentem sanctorum Patrum cum dicunt Deum coronare dona sua non merita nostra, & nostros actus esse insufficientes, nisi Dei misericordia præstò fuerit. Hoc enim vnum volunt quod sine gratia Dei nulla possint haberi merita, sic enim nulla sunt merita, quæ non etiam sint dona: vel etiam significant necessariam esse Dei acceptationem ad meritum quodlibet proprium vt patebit ex sequentibus.

Tertiæ
inferius.

Ad tertiā de rigore iustitiæ, & æqualitate operis cum præmio vt respondeatur videndum est quod propositum erat secundo loco.

SECTIO II.

Quid & quotuplex sit meritum operum bonorum.

Meritum
quid sit.

Certum est primò, meritum optimè defini opus propter quod debetur homini à Deo alicuius

præmij retributio: est enim, vt dixi valor moralis ipsius operis propter quem operans laude dignus est & præmio, vel breuius dignitas laudis & præmij propterea quæ reuocatur (vt sæpè dixi) ad causam efficientem non ad causam finalem: non enim sufficit vt prius existat in intentione quàm effectus, sed re ipsa & in executione debet existere prius saltem in aliqua differentia temporis, non enim causat tanquam bonum propter quod obtinendum, aliquid fiat, sed tanquam aliquid iam positum per quod poni debeat aliud: opus ergo meritorium dicit respectum vt sic, ad præmium ad præmiantem, & ad operantem.

Certum est secundò, meritum vniuersim diuidi à Teologis in meritum condignum & meritum congruum. Meritum condignum aliqui definiunt id cui ex iustitia debitum est præmium: meritum congruum illud cui præmium debetur ex aliqua tantum congruitate. Fallitur enim Soto asserens contra communem sententiam nullum esse meritum quod non sit condignum: Contritio enim peccatoris aliquod habet meritum, quia illi iustificatio infallibiliter debetur, neque datur omnino gratis, & tamen non habet condignitatem, sed solum congruitatem, sicut enim est imperfectum meritum, ita ius tribuit duntaxat imperfectum ad speratam mercedem, debetur videlicet merito congruo solum imperfectè propter bonitatem aliquam operis, & promissionem diuinam.

Difficultas igitur tota est de propria ratione in qua differunt meritum perfectum seu condignum, & meritum imperfectum seu congruum. Primò enim dici potest quod differant in eo quod merito condigno præmium debeatur ex iustitia rigorosa, non autem merito congruo. Secundò quod meritum condignum excludat omnem acceptationem gratuitam Dei: meritum autem congruum in ea solum fundetur. Tertiò ratione solius æqualitatis cum præmio, quam habeat meritum condignum, meritum autem congruum illam non habet. Quæ tria paucis inquirere placeat.

S. I.

Utrum de ratione meriti condigni sit debitum iustitiæ rigorosæ.

Debitum rigorosæ iustitiæ appellatur illud cui res aliqua ita est debita, vt vera fiat iniuria creditori si non reddatur: Huiusmodi iustitiam non posse reperiri Deum inter & homines plenè alibi disputatum est propter summum Dei dominium in omnia iura quæ creaturis possunt conuenire, adeò vt de illis disponere possit Deus prout voluerit, quin vnquam vlla creatura iniuriam pati possit: nemo enim alteri facit iniuriam cum disponit de re sua. Hoc ergo supposito nunc queritur, vtum merita nostra condigna esse nequeant eo nomine, quia rigorosæ huius iustitiæ debitum non possint includere.

Ratio verò dubitandi est primò, quia illud omnè quod ex iustitia non datur, dari necessariò debet ex misericordia, sed quod datur ex misericordia non datur ex merito condigno, condignitas enim meriti excludit misericordiam, ergo quod non debetur ex iustitia non datur ex merito condigno: ergo vt meritum aliquod sit condignum debet includere debitum iustitiæ.

Secundò, illud meritum includit ius proprium iustitiæ in quo præmium est æquale pretio, si enim pro aliqua domo æstimata mille aureis, exhibeas pretium mille aureorum, emptionem facies ex vera iustitia: sed opus filij Dei adoptiui prout dignificatū ex inhabitante Spiritu per gratiam, & ex Christo influente per merita propria, habet æqualitatem cum æterna mercede, ergo illa merces æterna ex iustitia debetur.

Tertiò;

De Merito vt est effectus Gratia Christi. 509

Tertia. Tertiò, dicitur in Scripturis sapissimè quod ex iustitia pramium operanti rependitur, *Non enim iniustus est Deus vt obliuiscatur operis vestri & laboris: reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus Iustus Iudex*, & probatur quia princeps debet omnino militi strenuo coronam quam promissit cum pacto aliquo oneroso, neque dicitur gratis dare hanc coronam quam pro certo debet: Deus promissit coronam certantibus & fidem seruantibus, ergo debet illam ex vera iustitia.

Affertio 1. probatur. Dicendum tamen est primò, veram illam & rigorosam iustitiam nullo modo esse necessariam vt debeat homini iusto merces aterna ex merito condigno, sed sufficere illam iustitiam minus rigorosam & magis late sumptam, quæ sola intercedere potest inter Deum & homines. Ita docent omnes qui cum Vasque negant iustitiam propriam esse posse vel Dei ad homines propter negationem debiti perfecti, vel hominis ad Deum propter inadæquationem debiti, quia scilicet Deus nihil strictè debet, & creatura debet nimis strictè. Contrarium autem docent Suares & omnes illi qui pugnant pro rigorosa iustitia Dei ad homines.

Ratio verò est, quia ratio meriti etiam condigni est proprietas humane actionis studiosæ cui debetur aliquod pramium propter æqualitatem eius cum pramio, sed ad illam æqualitatem & debitum sufficere possunt fidelitas & gratitudo, & iustitia minus propria, ergo ad meritum condignum non requiritur iustitia perfecta. Probatur minor, quia est aliquod discrimen inter pretium & pramium, vt patet, dicitur enim pretium equi venditi, domus locatæ, laboris in vinea: pramium autem appellatur dignitas laudis & honoris, sed non differunt nisi quod pretium dicat rigorem iustitiæ, pramium autem illam non dicat, ergo ad rationem meriti non requiritur debitum perfectæ iustitiæ. Deinde probo sufficere posse illam æqualitatem sine debito iustitiæ, si enim creditor possit aliis titulis exigere rem illam propter quam debet pramium, non rependet pramium ex iustitia, & tamen esse tunc poterit meritum condignum, ergo ad huiusmodi meritum non exigitur perfecta iustitia, sed sufficit fidelitas ex parte creditoris, & æqualitas operis meritorij.

Solutio primæ objectionis. Ad primam negatur illa maior, quidquid non recipitur ex iustitia recipitur ex misericordia, potest enim recipi ex fidelitate vel etiam ex iustitia quadam minus rigorosa. Quidquid retribuitur ex merito, non retribuitur ex misericordia pura si pactum interuenerit, sed retribuitur ex sola illa iustitia late sumpta quæ sola in Deo est respectu creaturæ.

Secundæ. Ad secundam Respondeo, falsam esse illam maiorem, illud meritum includit debitum iustitiæ in quo pretium est æquale mercedi, æqualitas enim esse potest, & tamen non erit rigor iustitiæ vt ostendi, quia si Deus possit aliunde illud opus exigere quod est æquale pramio, poterit Deus sine iniustitia negare pramium, etiam posita æqualitate, Deus autem donat etiam ipsa merita, & multis aliis titulis illa potest exigere, igitur posita æqualitate non necessariò sequitur iustitia rigorosa.

Tertiæ. Ad tertiam Respondeo Scripturam loqui de iustitia illa minus rigorosa, & tamen maiorem arguente perfectionem in Deo, sic enim vocat illum iustum iudicem appellat coronam iustitiæ, negat ita iniustum esse Deum vt obliuiscatur operum nostrorum, sed non loqui vnquam de illa stricta iustitia quæ in Deo summam argueret imperfectionem, iniuriam enim facere non potest ille qui Dominus est omnium iurium sui mancipij. Verum est quod ille princeps qui coronam promissit debet illam non solum ex fide-

litate, sed etiam ex iustitia, quia non est Dominus omnium iurium strenui huius militis: hoc autem vt vides locum in Deo non habet, qui si negaret pramium faceret infideliter, sed non faceret iniuste, quia non faceret iniuriam. Sed hæc alias fusiùs, & accuratius.

S. II.

Virum de ratione meriti condigni sit vt excludat acceptationem liberalem, & pactum Dei.

Video tripliciter diuisos esse Doctores in hac controuersia quam celeberrimam fecit multorum contentio: Primò, censet Scotus totam rationem meriti pendere à sola Dei acceptatione ac promissione, ita vt ea seclusa nullus in opere sit valor, & proportio cum pramio aeterno, totum enim hoc oriri à liberali promissione Dei. Secundò, censet ex opposito Vasques disp. 214. nullam promissionem Dei aut acceptationem exigi ad perfectum meritum, sed opera nostra ob dignitatem gratiæ ex se ipsis esse meritoria, etiam si nulla esset Dei promissio aut etiam Christi merita. Tertiò, mediam sequuntur sententiam Suares & Bellarminus, volunt enim nostra quidem opera ex se ipsis ante omnem promissionem esse proportionata pramio, sed non esse tamen meritoria sublato Dei pacto & promissione; volunt enim requiri ad meritum condignum & dignitatem operis & promissionem Dei, per quæ duo constituatur formaliter opus meritorium.

Ratio verò dubitandi est primò, quia si ad meritum condignum requiritur promissio, sequitur neminem iustum mereri posse nisi ei promissio aeternæ vitæ cognita fuerit, nunquam enim ex promissione oritur ius iustitiæ nisi quando cognita est acceptata promissio ab eo cui est facta: sed vt pramium reddatur ex merito condigno non requiritur cognitio promissionis, ergo ad constitutionem meriti condigni nulla requiritur promissio Dei. Deinde sequeretur merita Christi non fuisse infinita, quia illa non fuerunt merita nisi secundum mensuram acceptationis, sed non sunt à Deo acceptata nisi ad pramium finitum, ergo non fuerunt nisi finita. Denique merita Christi pro antiquis Patribus non sunt à Deo acceptata, neque à Christo applicata, vel enim acceptauit ea Deus per modum solutionis aut gratiarum actionis, & sic merita Christi non causant sed supponunt gratias illas iam datas, non illas causant: vel sunt applicata per modum orationis & sic oratio fiet ad Deum pro re præterita quod absurdum est.

Secundò, probatur à simili, nam quodlibet peccatum seclusa quacunque Dei comminatione meretur pœnam sibi æqualem, ergo similiter opera iustorum merentur gloriam. Deinde si peccatum secluso pacto meretur pœnam, Christi autem meritum eo secluso non meretur pramium, sequitur, quod peccatum fuit potentius ad destruendum quàm meritum Christi ad ædificandum. Deinde vt per laborem in alterius vinea impensum aliquis à domino vineæ mereatur mercedem non requiritur pactio de tali mercede, sed sufficit vt vel ipse dominus vineæ iubeat aut etiam approbet illum laborem, sic enim obligatus ex iustitia manet, & compellitur etiam à Iudice vt soluat pretium labori æquale, ergo similiter ad constituendum meritum sufficit præceptum Dei, & operis approbatio non requiritur promissio pramij.

Tertiò, à priori probatur quia filio debetur hæreditas si benè se gesserit quamuis nulla intercedat pactio, sed per gratiam homo filius constituitur, ergo

Doctores sententiæ.

Ratio prima dubitandi.

Secundæ.

Tertiæ.

ei debetur hæreditas secluso pacto. Deinde gloria vocatur pignus hæreditatis, ideoque tantum valere debet quantum hæreditas ipsa valet. Denique opera filiorum Dei præsertim si dignificentur per merita filij Dei naturalis habent proportionem cum gloria, alioqui si Deus vellet quodlibet opus bonum redderetur de condigno meritorium quod absurdum est.

Afferrio
secundò.

Dico secundò, tamen si opera bona hominis iusti habeant antecedenter ad promissionem Dei quod veluti fundamentaliter & in actu primo æternæ vitæ sint meritoria, requiritur tamen Dei ordinatio & promissio ut sint formaliter & in actu secundò meritoria ita cum S. Thoma art. 1. communius Theologi censent Valentia quæst. 6. part. 4. Bellarminus, lib. 5. de iustificatione cap. 14. Suares lib. 12. cap. 17. & sequentibus.

Probatur
primò.

Ratio autem est quia potest opus bonum esse meritorium vel fundamentaliter, & in actu primo, vel formaliter & in actu secundo: fundamentaliter dicitur meritorium quatenus est æquale omnino & proportionatum præmio, adeò ut rationabiliter præmiari possit. Formaliter dicitur meritorium quatenus non solum est æquale præmio & præmiari potest, sed etiam debet præmiari; Deum enim obligat ut mercedem rependat. Primò, modo meritorium est bonum opus secluso pacto Dei, quia opera nostra ex se ipsis verè sunt meritoria, non quia Deus illa gratis acceptat, meritum enim vocatur id quod ex se ipso est dignum laude, liberalitas autem Dei & extrinseca promissio non reddit opus laude dignum, ergo seclusa Dei promissione opus est fundamentaliter meritorium. Quod autem secundo modo & formaliter non sit meritorium.

Opus bonum non mereri formaliter gloriam probatur.

Primò, colligitur ex Scripturis ubi gloria vocatur nomine promissionis, *Hæreditabunt promissiones, quas repromisit Deus diligentibus se: ex denario convenisti mecum redde illis mercedem.* Vnde argumentor, quantumcumque laboret operarius in alterius vinea nunquam debet illi dominus mercedem nisi tacite vel explicate acceptaverit illum laborem. Dico (tacite) quia si iubeat aut videat laborantem, certè acceptat laborem & mercedem debet quantum magis Deus qui supremus dominus est, & laborem nostrum aliis exigere potest titulis, nihil debere potest, nisi se ipsum obliget promittendo. Similiter nullus imperator stipendium debet militi nisi vocetur ad militiam & labor eius acceptetur.

Secundò, fauet apertè Tridentinum sess. 6. cap. 16. (ubi sic ait) *benè operantibus usque in finem proponenda est vita æterna & tanquam gratia filiis Dei misericorditer promissa, & tanquam merces bonis ipsorum operibus & meritis ex Dei promissione fideliter reddenda: Vbi ponderari debet quod Dei promissio ponitur tanquam ratio propter quam redditur merces, ergo promissio illa constituit rationem meriti.*

Tertiò, à posteriori probatur, quia si ad rationem meriti nulla exigatur promissio æquè dici poterunt in cælo mereri animæ beatæ, aut etiam animæ Purgatorij, nihil enim deesse videtur aliud quam Dei promissio & pactum, opera enim bona sunt, libera & præmio æqualia. Denique à priori ratio est, quia supremus dominus omnium qui habet mancipium & potest aliis titulis opera eius exigere, non tenetur pro illis operibus præmium rependere nisi se ipsum liberè obliget promittendo & ordinando talia opera ad præmium. Deus autem innumeris titulis ut sæpe dixi potest huiusmodi opera exigere, ergo si nihil promittat nihil unquam debet, *Debitor enim factus est, ut ait Augustinus, non aliquid accipiendo, sed aliquid promittendo.*

Solutio
primæ difficultatis.

Ad primam Respondeo verum quidem esse quod

ad debitum iustitiæ semper exigitur ut promissio approbata & acceptata fuerit ab eo cui fit promissio, sed nego illud esse necessarium ad debitum iustitiæ illius minus rigorosæ quæ fidelitas tantum est. Dixi autem meritum non esse debitum nisi fidelitatis. Fateor merita Christi fundamentaliter & in actu primo esse infinita, sed formaliter & in actu secundo esse tantum finita, quia Deus non proponit præmium illius nisi finitum: si enim secluso pacto Deus deberet præmium æquale, iniustus esset si rependeret inæquale. Merita Christi acceptata fuerunt pro meritis antiquorum Patrum eo modo quo sunt acceptata pro auxiliis illis datis siue illa fuerit solutio siue gratiarum actio, siue approbatio voluntatis Christi quod tertia parte disputatum est.

Ad secundam Respondeo magnam esse disparitatem in illis omnibus. Primò enim distinguo illud antecedens: peccata mortalia secluso quocunque pacto merentur pœnam æternam quasi fundamentaliter & in actu primo concedo: merentur pœnam æternam ita ut Deum obligent ad illam inferendam nego. Et in hoc disparitas est quia per peccata Deus non tenetur punire, per merita obligatur remunerare: unde patet peccata non fuisse potentiora quam Christi merita, peccata enim non obligant Deum, sicut illum obligant Christi merita. Quod additur de domino vineæ qui rusticum videt laborantem, fateor quod ille tenetur soluere præsertim si iusserit vel viderit laborantem, quia hoc est tacite cum illo pacisci, neque aliis titulis exigere potest illum laborem sicut illum exigere potest Deus.

Ad tertiam Respondeo quod filio adoptivo debetur hæreditas merito personæ, si nullum pactum intercesserit, sed non debetur merito operis cui ex aliqua iustitia hæreditas debeat. Reliqua probant de merito fundamentaliter sumpto, non de merito sumpto formaliter & in actu secundo.

Quæri ulterius potest qualem valorem ex Christi meritis accipiant nostra merita, negant enim aliqui ullum valorem operum nostrorum pendere à Christi meritis: contrarium autem fuisse docet Suares: ego mediam viam tenendam puto. Primò, enim certum mihi videtur quod moralis valor nostrorum operum sumptus formaliter & in actu secundo plane pendet à Christi meritis, quia Deus non promittit operibus nostris præmium, nisi quatenus Christus hoc nobis meruit aliqui merita nostra remotè tantum penderent à Christo. Secundò, valor fundamentalis nostrorum operum non videtur pendere propriè vel augeri ex meritis Christi, non enim potest augeri nisi quatenus dignitas meritorum Christi vnum quodammodo facerent cum meritis nostris propter unionem quam habemus cum Christo capite, cuius decor in omnia redundat membra: sed hic est influxus formalis qui videtur non esse admittendus aliqui merita nostra essent infinite digna, solus autem influxus effectivus sufficit quatenus per merita Christi tribuit nobis Deus gratias actuales, & acceptat nostra opera etiam supra valorem quem habent.

§. III.

Utrum ad rationem meriti exigatur proportio & æqualitas operis cum præmio.

Dixi necessarium esse ad meritum condignum promissionem diuinam, nunc reliquum est ut dicatur, utrum præter eam exigatur etiam æqualitas operis cum præmio, an verò sola Dei promissio sufficiat ad efficiendum ut opus de se vile fiat meritorium de condigno, sic enim docent Conink disp. 8. de fide dubit. 3. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 1.

Ratio

De Merito vt est effectus Gratia Christi. 511

Ratio prima dubitandi. Ratio verò dubitandi primò est, quia dicit Abraham Deus: *Ego protektor tuus, & merces tua magna nimis*: id est omni merito tuo maior, ergo non est æqualitas inter meritum & præmium seculæ promissionis, eo scilicet modo quo cursus æqualis non est ex se cum brauiò, sed accedente tamen promissione Principis dicitur illud mereri qui currit in stadio.

Secunda. Secundo, visio Dei est ex se infinita non solum extrinsecè ac obiectiue, sed etiam in duratione, nam illa est ex se æterna, vnde moraliter & secundum prudentiam æstimationem, est præmium infinitum, opus autem meritum, verbi gratiæ, elemosina vnus nummi omni ex parte finita est tum in duratione, tum in obiecto, tum in intensione, sed finiti ad infinitum nulla est proportio & æqualitas, ergo inter opus meritum & præmium nulla est æqualitas.

Tertia. Tertiò, sicut potest Princeps aureæ argenteæque pecuniæ valorem augere, inò rei quæ nullius est de se valoris, verbi gratiæ, corio valorem potest tribuere, ergo non videtur dubium quin Deus operi de se imperfectissimo valorem meritum possit adiungere sola Dei voluntas & destinatio ad præmium: ergo etiam si opus non sit æquale præmio, sola Dei acceptatio potest illud facere meritum.

Affectio tertia. Dico tertiò, requiri omnino ad meritum condignum vt opus meritum habeat omnimodam æqualitatem cum præmio æterno, neq; sufficere promissionem diuinam. Ita communius docent Theologi & per hanc præferim æqualitatem volunt distingui meritum condignum à merito congruo.

Probarur. Primò enim non potest homo iustus per opus meritum esse dignus Deo, & dignus gloria, non potest mereri mercedem & stipendium nisi per aliquod opus quod sit æquale præmio: sed in Scripturis dicitur quod homo iustus per sua opera dignus est gloria, meretur stipendium & mercedem, ergo necesse est vt opus meritum sit æquale præmio. Deinde certum est quod opera naturalia, quantumuis Deus illis gloriam promitteret non possunt esse meritoria de condigno æternæ vitæ, sed si non requiritur æqualitas operis & præmij modò ad sit promissio Dei, poterunt naturalia opera esse condignè meritoria præmij æterni ergo requiritur illa æqualitas. Imò si promissio sola facit meritum condignum, quantumuis opus sit inæquale contritio peccatoris erit meritoria de condigno, quia certum est promissam illi esse remissionem peccati. Denique nulla potest esse ratio cur ad meritum condignum exigatur gratia sanctificans euehens hominem ad dignitatem filij Dei adoptiui, nisi quia per illam opus hominis iusti dignificatur, & quodammodo Deificatur sicut enim persona Verbi vnita humanitati Christi & illam sanctificans confert eius actibus valorem infinitum, quia dignificat humanitatem & denominatur operans tales actus: sic cum quadam proportionem persona Spiritus Sancti, vnita, vt dixi, animæ iusti denominatur operans actus eius supernaturales, atque adeò illos euehit ad valorem æqualem præmio æterno.

Solutio primæ difficultatis. Ad primam Respondeo quod quando dicitur *Vita æterna merces magna nimis*, id est superans valorem operis debet intelligi superare valorem operis in se sumpti, nam actus quilibet hominis in se ipso consideratus certè nullius est momenti, & nullam cum præmio æterno habet proportionem: si autem sumatur opus illud in se viliissimum pro vt dignificatur ab inhabitante Dei spiritu, & pro vt denominat illum operantem etiam immanenter certè illud opus habet quandam infinitatem, aut saltem æqualitatem cum æterna mercede. Brauium promissum quod superat laudabilitatem operis debetur ad summum de congruo non debetur de condigno.

Ad secundam Respondeo Dei visionem esse præmium duntaxat finitum, quia per illam Deus infinitus non possidet nisi finitè. In duratione autem est infinita secundum quid cum sit æterna, opus hominis iusti dignificatur per gratiam & Spiritum Sanctum, vt dixi, habet infinitatem quandam saltem secundum quid ex dignitate Spiritus inhabitantis, & constituentis filium adoptiuum, nam hereditas ita debetur filio vt illa nunquam ei possit auferri, nisi per aliquod opus malum mereatur ea priuari.

Ad tertiam Respondeo magnum esse discrimen inter bonum vile cuiusmodi est moneta, & bonum honestum ac laudabile cuiusmodi est opus meritum. Fateor utilitatem alicuius boni posse augeri per voluntatem principis, in ordine ad finem aliquem extrinsecum cuiusmodi est moneta, quæ sine dubio est bonum vile vt emi possint quæ sunt necessaria: princeps videlicet augere potest valorem monetæ si velit vt pro tali moneta dentur res tanti valoris: nego autem posse augeri à Principe honestatem ac laudabilitatem alicuius operis, non enim facere potest etiam ipse Deus vt opus quod non est in se laudabile intrinsecè, sit intrinsecè laudabile. Valor autem meritorius est honestas & laudabilitas intrinseca operis, quam augere nullo modo potest extrinseca Dei promissio.

QVÆSTIO II.

De subiecto meriti, seu de operibus meritoriis.

Dixi existentiam, quidditatem, & diuisionem meriti, vnde constat opera nostra esse verè ac propriè meritoria vel condignè vel congruè. Nunc præcipua difficultas est quænam conditiones exigantur in opere bono vt condignè meritorium sit vitæ æternæ: illæ autem conditiones possunt se tenere primò ex parte Dei, & illa, vt dixi, sola promissio est, non autem debitum vllum strictæ iustitiæ. Secundo tenere se possunt ex parte operis meritorij. Tertiò, ex parte personæ merentis: primum illud caput iam dictum est, duo posteriora huius loci propria sunt.

SECTIO I.

Conditiones ex parte ipsius operis requisitæ vt illud sit meritorium.

Ad actum de condigno meritorium requiruntur sine dubio aliquæ conditiones quorum vna si defuerit tollitur condignitas meriti, & æqualitas eius ac proportio tota cum præmio. Possunt autem quatuor excogitari conditiones ad condignitatem meriti requisitæ in ipso actu. Prima vt sit actus positius non autem pura omissio. Secunda vt sit moraliter honestus. Tertia vt sit supernaturalis. Quarta vt sit ex influxu charitatis.

§. I.

Utrum requiratur ad meritum actus positius, & moraliter bonus, an verò sufficiat pura omissio.

Ratio dubitandi est primò, quia pura omissio actus mali est meritoria si esse potest libera & procedere ex motiuo verè honesto, sed esse potest libera & procedere ex motiuo sicut in superioribus sæpè probatum est, si enim omittam peccatum aliquod tunc quando cognosco illam omisionem esse honestam, illa omissio pendet à motiuo honesto & est libera, ergo illa omissio est meritoria.

Prima ratio dubitandi.

Secundò,

Secunda. Secundò, illa omisso est meritoria æquè ac actus positivus, si ad eam non minus est necessaria gratia quàm ad actum positivum, non est autem minus necessaria gratia Dei etiam supernaturalis, ut aliquis omittat peccatum cum grauis instat tentatio, quàm ut eliciat opus bonum positivum, ergo illa omisso est æquè meritoria. Imò pura omisso actus boni præcepti est verè peccatum, & meretur poenam, quia est vituperabilis, sed omisso actus prohibiti est verè laudabilis, ergo est meritoria, quod enim laudem meretur, meretur præmium, quis? autem neget laudari debere illum qui graui resistit tentationi ad vindictam, aut ad voluptatem, aut ad rapinam impellenti; sic enim laudabilem eum esse prædicat Scriptura qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abiit *Quis hic*, inquit, & laudabimus eum.

Tertia. Tertio, si requiritur actus positivus, ille vel est actus solum internus, vel est actus solum externus, primum dici non potest: nam alioqui esset proflus inutile dare eleemosinam aut alia facere bona opera: non secundum nam actus externus non habet bonitatem distinctam à bonitate actus interni, ergo non habet meritum distinctum, ergo ille qui dat eleemosinam & vult illam dare, non plus meretur quàm ille qui vult dare: frustra ergo sunt omnes actus externi boni.

Affertio I. Dico primò, puram omissionem esse non posse meritoriam, sed ad meritum quodlibet requiritur actum positivum, liberum & moraliter honestum.

Probatur prima pars. Prima pars de pura omissionem quam nego esse meritoriam, constat ex dictis olim de moralitate: nam ad hoc vt aliquid sit meritorium requiritur honestas moralis, pura omisso esse non potest moraliter honesta cum ad honestatem, vt ostendebam ex Philosopho necesse sit vt honestas ipsa propter se ametur, nihil enim est propriè ac perfectè laudabile nisi quando bonitas operis mouet, ergo pura omisso non potest esse meritoria.

Probatur secunda pars. Secunda etiam pars de libertate ac honestate, probatione non eget, sic enim habetur Ecclesiastici 37. *Qui probatus est in illo & perfectus est, erit illi gloria aeterna*, deinde verò explicat, *quis ille sit, qui potuit transgressus facere mala & non fecit*, quia scilicet omnis bonitas supponit libertatem, quâ sublatâ nihil est laudabile: sicut neque laudem meretur quod non est honestum moraliter.

Solutio primæ objectionis. Ad primam Respondeo concedendo puram omissionem esse posse liberam, & suo etiam modo procedere ab honesto motiuo, sed nego illud sufficere ad honestatem & ad meritum ad quod exigitur vt honestas positivè ametur.

Secundæ. Ad secundam Respondeo plura requiri ad meritum & ad honestatem quàm requiratur ad peccatum, fateor quod ad vincendam tentationem grauem impellentem ad malum necessaria est gratia, etsi nullus eliciatur actus positivus, sed purè omittatur malum prohibitum, sed nego illud omne meritorium esse ad quod necessaria est gratia, nam ad seruandam legem naturalem secundum substantiam, necessaria est gratia, & tamen huiusmodi observatio non est meritoria vt patet cum sit purè naturalis vt mox dicam. Fateor puram omissionem actus prohibiti esse liberam & malam moraliter, nego autem puram omissionem actus mali esse moraliter honestam, plura enim requiruntur ad bonitatem quàm ad malitiam. Vnde omisso actus præcepti est verè vituperabilis sed imperfectè tantum, quia non est moraliter honesta. Quando laudat Scriptura eum qui potuit transgredi & non est transgressus, non loquitur de pura omissionem, sed de omissionem prout regulariter solet fieri, iungitur enim semper cum vo-

luntate positua non peccandi.

Ad tertiam Respondeo actum externum eodem modo esse meritorium quo est honestus, solus enim nec est bonus nec meritorius, iunctus autem interno actui auger extensiuè bonitatem & valorem meritorium. Itaque certum est quod actus virtutum purè interni sunt valde meritorij etiam si soli sint, verbi gratiâ, velle dare Eleemosinam, velle humiliari, velle obedire, velle ieiunare, pati durissima pro Christi Nomine, quis enim neget actus illos optimos esse atque adeò etiam si ad actum externum non prodeant erunt tamen reuerà meritorij. Actus externi si soli sint sine actu interno verè honesto, nihil habent meriti & laudis cum non habeant veram moralitatem formalem nisi per denominationem ab actu interno à quo totam laudem & meritum deriuant: Actus verò externi iuncti actui interno sunt magis meritorij extensiuè quàm solus actus internus, id est per se loquendo non maius meretur præmium modò actus internus efficax sit, & per me non stet quin fiat actus externus, sed extensiuè maius præmium meretur id est actus externi iuncti actui interno præmium idem merentur, sed non merentur maius præmium essentiale. Nego autem frustra esse actus externos quando possunt fieri, quando autem fieri non possunt certè ad meritum non requiruntur; quia si possum dare, verbi gratiâ Eleemosinam, & illam non dem, non possum habere actum internum ita efficacem & perfectum ac si eam dederò. Vnde actus internus non erit ita meritorius ac si darem: si verò non possum illam dare, habeam autem voluntatem dandi si possem, certum est me non mereri minus quàm si de facto darem. Et hæc est virtutum perfectorum mirabilis negotiatio per quam augment meritum incredibiliter, eliciunt enim intensissimos actus purè internos omnium virtutum, & in iis eliciendis adhibent omnem operam & conatum. Deinde actibus externis quibuscumque maximis aut minimis, bonis aut indifferentibus internos actus & feruentes, & frequentissimos interserunt: quod quia aliquo tempore constanter fecerit, ille augebit in immensum diuitias gratiæ ac gloriæ & ingreditur in abundantia sepulchrum quasi acervus tritici. Quia scilicet tota bonitas, & totum meritum in solo actu interno residet formaliter, in externo autem est solum denominatiuè ab interno actu.

S. II.

Vtrum requiratur ad meritum vt actus sit supernaturalis & ex influxu charitatis.

Hæc etiam est pulcherrima & ad praxim utilissima controversia, in qua quæritur vtrum actus virtutum purè naturales hominis iusti, qui Filius Dei est adoptivus sint meritorij gloriæ quando non imperantur ab actu supernaturali, vel etiam quando imperantur, vtrum meritorij tantum sint extrinsecè ac denominatiuè, an verò meritum habeant intrinsecum & proprium: & demum vtrum virtutum supernaturalium distinctarum à charitate sint meritorij quamvis ab ea non imperentur.

Ratio dubitandi est primò, quia illi actus sunt meritorij qui dignificantur per gratiam & Spiritum Sanctum inhabitantem, sed actus virtutum naturalium hominis iusti dignificantur per gratiam & Spiritum Sanctum inhabitantem, ergo illi sunt meritorij. Probatur maior, quia dignitas personæ operantis dignificat opera illius personæ, & dignitatem illi communicat. Nam hæc est ratio cur actus supernaturales hominis iusti sint meritorij, quia deriuant dignitatem suam à persona operante, vt dixi. Imò dignitas personæ

personae in Christo dignificabat opera etiam naturalia Christi, & reddebatur meritoria infinitè, ergo dignitas personae in homine iusto dignificat actus naturales virtutum.

Secundò. Secundo actus naturalis quantumcunque fiat ex imperio actus supernaturalis, manet semper entitatiuè naturalis & improporcionatus cum prämio supernaturali, imò & potest fieri sine gratia & cognitione fidei, ergo actus naturalis etiam imperatus ab actu supernaturali non habet meritum proprium, & intrinsecum. deinde illi actus eo tantum modo sunt meritorij quo sunt supernaturales, sed non sunt supernaturales nisi extrinsecè ac denominatiuè, ergo non sunt meritorij nisi denominatiuè & extrinsecè. Denique actus naturales non dignificantur per gratiam habitualem, ergo non dignificantur per actum imperantem.

Tertiò. Tertiò, soli Charitati totam rationem meriti attribueri videntur scriptura & sancti Patres, aliàs enim dicunt quod soli charitati parata est merces. *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae preparauit Deus diligentibus se.* Alias dicunt nihil prodesse opera bona sine charitate, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam charitatè autem non habuero, nihil mihi prodest: imò Dixerat prius, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam charitatè autem non habuero nihil sum. Et ne dicas Apostolum de sola loqui charitate habituali subiicit statim charitas patiens est benigna est &c. omnia credit omnia suffert omnia sustinet quos certum est esse actus charitatis.

Affertio Secunda. bipartita. Dico Secundo, esse necessarium simpliciter ut actus meritorius hominis iusti non sit purè naturalis, sed ut sit eliciens vel imperatus à virtute supernaturali, quod sufficit ut actus naturalis habeat meritum proprium & distinctum à merito actus supernaturalis à quo est imperatus.

probatur prima pars. Prima pars negans actum virtutis purè naturalis esse posse meritum aduersarios plures habet, qui existimant omnes actus virtutum naturalium hominis iusti ita dignificari per gratiam ut mereantur gloriam etiam si nullo imperentur actu supernaturali, sic enim docent valentia q. 6 p. 3. vasques disp. 207. qui & plures citant. Contrarium multo probabilius docent Bellarminus & Suarez.

Ratio est primò, quia certum est quod nemo sine auxilio gratiae potest vllum habere meritum aeternae vitae, ut supra ex Conciliis saepe dictum est, sed actus purè naturalis etiam moraliter bonus potest ab homine iusto elici absque auxilio gratiae, non enim egeamus actuali gratia ad quolibet actus facillimos, ergo nullus actus hominis iusti si purè sit naturalis esse potest meritorius. Deinde si actus naturales moraliter boni condignè meritorij sunt gratiae ac gloriae certè nulla ratio cogit ut dicamus dari actus aliquos supernaturales secundum substantiam, actus enim sufficientes purè naturales. Denique à priori ratio est quia illi actus purè naturales non possunt esse meritorij, si non dignificantur per gratiam, sed non dignificantur, ergo non sunt meritorij. Probatur minor quia gratia accidentaliter non dignificat opera hominis iusti eo modo quo sanctitas personae Verbi sanctificat & dignificat opera humanitatis unitae: gratia enim accidentaliter se habet tantum per accidens ad actus illos ad quos non influit per habitum infusum, cuius radix est ipsa gratia: dignitas autem personae in Christo cum sit substantialis non se habet per accidens ad vllas actiones Christi, semper enim actiones sunt suppositorum, atque adeò moraliter influit & dignificat omnes actiones Christi, redditque meritorias illas omnes quae capaces sunt meriti cuius-

Tom. I.

modi sunt actiones omnes moraliter bonae.

Secunda pars probatur. Secunda pars asserens meritorium esse actum naturalem imperatum ab actu supernaturali non extrinsecè solum & denominatiuè, sed intrinsecè merito distincto & proprio negatur à nonnullis Theologis, sed immeritò ut rectè ostendit suares l. 12. c. 11. Ratio est, quia ut aliàs dixi actus voluntatis qui dicitur electio habet bonitatem ab intentione bona, sicut accipit malitiam ab eius malitia qui enim furatur ad fornicandum sine dubio peccat, sed dupliciter, quando actus naturalis imperatur per actum supernaturalem, actus naturalis est electio, & actus supernaturalis est intentio, ergo actus naturalis imperatus sumit bonitatem ab actu supernaturali, ergo fit meritorius per illum. Deinde bonitas supernaturalis non petitur solum ex obiecto, sed etiam ex circumstantiis, sed quando actus naturalis imperatur ab actu supernaturali, & ex illius motiuo fit, habet circumstantiam supernaturalem, ergo est meritorius: alioqui essent inutiles omnes actus indifferentes purè naturales & sic frustra horreretur Apostolus ut omnia fiant à nobis in nomine domini Iesu: Imò & Christus ipse indicauit contrarium cum dixit calicem aquae frigidae datum in nomine discipuli non cariturum mercede sua.

Affertio tertia. Dico Tertiò, probabilius esse quod actus omnes virtutum supernaturalium sunt per se meritorij, quamuis non imperentur à charitate. Videtur esse contra S. Thomam, S. Bonauenturam, & Bellarminum, qui tamen benignè possunt explicari.

Probatum primò est scripturis. Primò enim quamuis verum sit quod actus qui liber charitatis maxime meritorius est ut testantur scripturae omnes, constat tamen nihilominus quod aliis etiam virtutibus merces est promissa, verbi gratia Misericordiae, *percipite regnum quod vobis promissum est, esurienti enim &c.* Mansuetudini, *Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram,* Pudicitiae *qui diligit cordis munditiam, amicum habebit Regem.* Deinde idem probant omnes illae scripturae ubi dicitur quod omni operi bono retribuetur gloria aeterna primò ad Corinthios 15. *abundate in omni opere bono scientes quod labor vester non erit inanis in domino,* & sanè si hoc verum non esset vilesceret studium bonorum operum, quae cum sint omnino proportionata aeternae vitae, sunt etiam sine dubio meritoria, quamuis à charitate non imperentur, sufficit enim illis bonitas intrinseca quamuis à charitate non imperentur.

Solutio primae dubitationis. Ad primam, Respondeo satis ostensum, esse quod gratia hominis iusti ea solum opera dignificat quae producantur per habitus supernaturales, ad alios enim omnes actus se habet solum per accidens, in quo differt à gratia substantiali personae Christi quae dignificat omnia eius opera.

Secundò. Ad Secundam Resp. actum naturalem imperatum ab actu supernaturali esse improporcionatum obiectiue cum prämio supernaturali sed esse proportionatum ex circumstantia finis extrinseci: huiusmodi verò actum naturalem, imperatum ab actu supernaturali, nego posse fieri sine gratia & fide. Falsum etiam est illos actus eo solum modo esse meritorios quo sunt supernaturales, quia in se ipsis habent meritum distinctum à merito actus per quem imperantur, fateor enim illos non esse supernaturales nisi ex motiuo quod est ipsis extrinsecum, sed habent tamen meritum intrinsecum: gratia sola non potest dignificare actus naturales, quia non reddit illos supernaturales & ad illos se habet per accidens: actus autem imperans facit supernaturalem saltem ex motiuo extrinseco actum illum qui est secundum entitatem naturalem.

V v v

Ad

Tertia.

Ad tertiam Respondeo nihil ex omnibus illis scripturæ locis aliud colligi, nisi quod charitas præcipue inter omnes virtutes est meritoria, & quod sine charitate saltem habituali nulla virtus est meritoria.

SECTIO II.

Conditiones ex parte operantis necessariae ut aliquod opus sit meritorium.

Prima conditio.

PRæter conditiones ex parte operis ad meritum requisitas, exigunt Doctores ex parte operantis ut ille sit in statu viæ, deinde ut sit in statu gratiæ, idem ut sit viator & ut sit iustus. Prima conditio de viatoris difficultatem non habet, quia certum est tempus viæ, tempus esse meriti, post viam nullum deinceps esse locum merendi gratiam, & gloriam monente scriptura ubique *ut dum tempus habemus operemur bonum: ante mortem benefac amico tuo inquit ecclesiast. l. 14. non defrauderis à die bono & particula boni doni non te prætereas: ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum.* Et Christus Ioannis 9. *operamini dum dies est venit nox cum nemo potest operari* difficultas tantum esse potest quid significet tempus illud viæ extra quod nihil possumus mereri, si enim significet tempus in quo anima est in corpore morituro sequitur Heliam & Henoc qui sine dubio viuunt adhuc morituri, esse adhuc viatores, & adhuc mereri quod non est probabile, quia sic cum sint sanctissimi diuturno illo tempore meritum eorum ita cresceret, ut superare omnino deberet meritum quorumlibet sanctorum. Si autem tempus viæ significet tempus illud in quo caremus visione beata certe obstare videtur, quia Christus Deum videbat ab initio & tamen erat viator, ergo tempus viæ non est illud tempus in quo viuimus in corpore mortali, nec illud in quo expectamus visionem beatam, sed est tempus mortalis vitæ ordinarium in quo Deus decreuit acceptare actus nostros ad meritum aut demeritum. Tota enim ratio cur extra tempus viæ nemo mereri possit augmentum gratiæ & gloriæ peti non potest nisi à Dei decreto, quo vult acceptare opera nostra, unde Christus viator fuit quandiu acceptata sunt à Deo eius opera ad merendam nobis gloriam: & probabilius est Heliam & Henoc non esse nunc in statu viæ, quia non est probabile illos non mereri nunc, quamvis certum sit quod ante diem iudicii redeunt ad prædicandum Christum, & mortem oppetentes gloriosum patientur Martyrium tuncque verè merebuntur.

Secunda conditio.

De secunda conditione nimirum de gratiæ statu qui exigitur ad meritum duplex difficultas est prima vtrum ita necessarius ad merendum si status gratiæ ut nemo etiam de potentia Dei absoluta possit mereri condignè gratiam nisi prius natura illa habuerint. Secunda controuersia est longè grauior vtrum ex maiori gratia, magis augeatur meritum, etiam si opus non fuerit intensius.

S. I.

An & quomodo ad meritum condignum necessarius sit status gratiæ.

Sensus questionis.

DVpliciter fieri potest ut ille qui rectè operatur careat gratiâ, primò si prius peccauerit deinde vero bonum opus eliciat. Secundò, si prorsus careat peccato sed rectè operetur eodem illo instanti quo primum creatur, sicut benè operati sunt Angeli, & Adamus & per hanc operationem meruerunt gratiam de congruo. Difficultas igitur primò est quo-

modo secundum potentiam ordinariam necessaria sit gratia sanctificans ad merendum in vtroque illo statu. Secundò quomodo necessaria sit secundum potentiam absolutam

Ratio verò dubitandi est primò, quia frustrà dicitur requiri statum gratiæ ad meritum, si tota ratio meriti petatur ex ipso valore operis non autem ex dignitate operantis, sed tota ratio meriti petitur ex valore operis, non autem ex dignitate operantis, nam verbi gratia Eleemozina quam dedit Princeps minoris momenti est quàm eleemozina quam dedit rusticus & sæpe dicitur *quod reddet Deus unicuique secundum opera sua*, non dicitur quod reddet secundum dignitatem personæ, quod etiam nullo certo argumento probari potest vel ex scripturis, vel ex conciliis, quæ solam ad merendum requirunt gratiam actualem, non autem habitualement hoc enim nullibi habetur.

Secundò, frustrà dicitur requiri status gratiæ ad dignificandam personam merentem, si actus amoris possit sufficienter illam dignificare, tunc enim dignificatur quando est laude digna, & quando habet aliquid quod cum peccato est impossibile. Sed qui Deum amat laude dignus est, & habet amorem cum peccato impossibilem, ergo persona operans dignificatur per actum amoris.

Tertiò, si Deus acceptasset ad meritum condignum actus Angelorum & Adami eo instanti quo creati sunt, illi potuissent condignè mereri gratiam, sed Deus potuit eo modo acceptare opera bona Angelorum & Adami, ergo potuissent illi mereri primam gratiam habitualement per actum qui haberet valorem à gratia actuali, si enim gratia habitualis dignificatur, quare non dignificabit etiam gratia actualis.

Dico primò, statum gratiæ ita necessariò requiri ad meritum condignum, ut nemo vel secundum potentiam ordinariam, vel secundum potentiam absolutam mereri possit condignè gratiam & gloriam, nisi habuerit gratiam saltem prius natura.

Prima pars agens de lege ordinaria, certa est ex fide iuxta sensum omnium Doctorum saltem quod attinet ad eum hominem qui est in peccato, quod ille nihil possit mereri condignè definierunt duo Pontifices contra errorem Michaelis Baij cuius XIII. propositio hoc negabat & satis clarè definitur in Tridentino sess. 6. c. 16. deinde colligitur ex variis scripturis quæ dicunt nihil nos esse sine charitate probarique potest, quia implicat ut homo habeat simul meritum æternæ poenæ & meritum æternæ gloriæ, sed si mereretur gratiam existens in peccato, haberet hoc vtrumque meritum simul, per gratiam enim haberet meritum gloriæ, per peccatum autem fieret reus æternæ poenæ, non enim mereri potest remissio nem peccati ut suppono ex tertia parte, ergo non potest ille qui habet peccatum mereri condignè gratiam.

Difficilius autem est id probare de illo qui caret peccato verbi gloria de B. Virgine in primo instanti conceptionis, de Angelis & primis Parentibus cum primum creati sunt, nam illos certum est non meruisse vel de condigno primam gratiam, actualem, primam autem habitualement meruisse solum de congruo, quia Deus primam illam gratiam non acceptat ad meritum condignum, & certè hoc est valde decens ut hæreditas condignè non debeatur ut præmium condignum nisi filiis & hoc probabit à potiori.

Secunda pars Conclusionis, quæ negat etiam de potentia Dei absoluta esse possibile ut opus sit meritorium de condigno, nisi procedat ab homine habente gratiam prius natura quàm operetur. Ratio autem est, quia implicat ut ex sola Dei acceptione

Ratio prima dubitandi.

Secunda.

Tertia.

Assertio prima bipartita.

Prima pars probatur.

Quid meruerit Beata Virgo & Angeli in primo instanti conceptionis.

Secunda probatur pars.

ptatione ac promissione opus sit meritorium, & aequale premio quod ex se non est illi aequale, sed ad meritum condignum requiritur aequalitas operis cum premio, ergo ex sola acceptatione non potest fieri opus meritorium de condigno. Sed si Deus efficeret ut sine gratia, vel sine vnione hypostatica opus esset meritorium de condigno, illud opus efficeretur aequale premio ex sola Dei voluntate, ergo implicat ut sine gratia vel accidentali vel substantiali opus sit meritorium. Solus enim extrinsecus Dei fauor non potest dare operi aequalitatem quam ex se ipso non habet sicut non potest facere ut satisfactio purae creaturae condigna sit pro peccato, vel etiam ut opus pure naturale sit proportionatum gloriae.

Solutio primae objectionis. Ad primum Respondeo certum esse quod valor operis petitur ex dignitate operantis ut constat ex operibus Christi domini: meritum ergo petitur a valore operis & a dignitate operantis: Eleemozina quam dedit Princeps non est tanti momenti quanti est Eleemozina rustici, quia facilitas operis minuit valorem illum qui accederet ex dignitate operantis. Constat autem probari ex scripturis & conciliis necessitatem status gratiae ad meritum, praesertim cum id etiam ferat communis consensus omnium Catholicorum, & id aperte definitur Pius V. & Gregorius XIII. in Bullis contra Michaelem Baïum.

Secunda. Ad secundam Respondeo actum amoris non dignificare formaliter personam sed effectiue tantum, non enim formaliter constituit filium Dei, neque formaliter expellit peccatum habituale, sed ad summum formaliter expellit peccatum actuale, habituale vero solum dispositiue.

Tertia. Ad tertium Respondeo constare omnino ex dictis quod Deus non potuit acceptare ad meritum condignum actus illos primos Angelorum & Adami ut per illos mererentur primam sanctificationem quod satis probasse videor.

S. II.

Virum ex maiori gratia sanctificante magis etiam augeatur Valor operis meritorij

Status difficultatis. Dixi gratiam esse omnino necessariam ad meritum constituendum, nunc quaeritur virum valeat gratia maior ad illud augendum, id est utrum duo iusti habentes gratiam sanctificantem inaequalem & operantes aequaliter mereantur inaequaliter.

Prima ratio dubitandi. Ratio dubitandi grauissima est primo, quia gratia sanctificans tribuit valorem operi meritorio ut ex haecenus dictis constat, ergo maior gratia sanctificans tribuit maiorem valorem, probatur consequentia, tota ratio propter quam gratia tribuit valorem operi, est, quia confert dignitatem operanti, sed gratia maior confert maiorem dignitatem operanti, ergo si gratia tribuit valorem operi, maior etiam gratia illius augebit valorem.

Secunda. Secundo, dignitas personae operantis quod est maior, eo maior esse solet dignitas & valor operis, maior gratia est maior dignitas operantis, ergo maior gratia magis augeat meritum operis. Maior pluribus exemplis probari potest, primum & illustratissimum est dignitas personae Christi, cuius meritum ideo est infinitum, quia dignitas personae Christi est infinita, ergo quod maior erit dignitas Iusti ex maiori gratia maius erit meritum illius operum: sicut enim per gratiam substantialem Christus est filius naturalis, sic per gratiam accidentalem, homo est filius adoptiuus & operatur ut diuinae nam

Tom. I.

turae particeps. Deinde idem actus in militia factus a viro principe afficitur longe maiori premio quam si fiat a milite gregario.

Tertia. Tertio orationes hominis magis Iusti magis grati Deo, magis sunt impetratoriae, quam orationes hominis minus amici, ergo actus hominis magis amici magis sunt meritorij, videtur enim esse ratio prorsus eadem.

Quarta. Quarto ubi maior est indispositio subiecti ad aliquam formam ibi actio productiua formae debilior est, ergo ubi maior est dispositio maior est actio, sed per gratiam maiorem homo est magis dispositus ad gratiam, sublata enim gratia est indispositus, ergo ubi gratia est maior, ibi maius est meritum operis producentis gratiam.

Conclusio Secunda. Dico secundò, probabilius omnino esse quod maior gratia sanctificans ex se sola non augeat meritum operis meritorij, nisi secundum proportionem illius operis quod elicitur. Ita docebo tertia parte agens de satisfactione Christi cum Medina, Cano, Almairino contra Suarez lib. 12. lib. 22. & tom. 1. in 3. partem disp. 4. Valentiam, Henricum, Granadum, de Lugo qui contrarium late probant.

Probatur. Ratio tamen primò est ex variis absurdis quae sequuntur, si meritum est maius quo maior est gratia, etiam si opus sit minus perfectum. Primum est, quia sequeretur quod Petrus per actum remissimum ut vnum, plus meretur quam Paulus per actum intensum ut centum. Petrus enim iustus ut centum vel ut mille actum eliciat charitatis ut vnum vel ut obolum pauperi, certe obtinebit mille gradus gratiae per illum actum, si enim haberet vnum gradum gratiae, tribueret actui valorem ut vnum, ergo si habeat mille gradus gratiae, illi tribuent actui valorem ut mille, sicut enim gratia vnionis quia est infinita, tribuit actui valorem infinitum, quia secundum suam dignitatem communicat valorem operi, sic gratia ut mille tribuit operi valorem ut mille; Paulus autem ut suppono habet tantum gratiam ut vnum, ergo illius actus non accipiet ab ea gratia valorem nisi ut vnum, ergo illius actus etiam si sit intensus ut centum minorem habebit valorem quam actus Petri remississimus, quod statim apparet esse absurdum.

Secundum absurdum. Alterum absurdum est, quia sequeretur quod si Petrus & Paulus aequaliter vixissent annis centum, aequaliter augentes gratiam per actus difficillimos & generosissimos, Petrus autem vnico instanti viuere Paulo mortuo, & eo instanti actum eliceret virtutis imperfectissimum, sequeretur, inquam, quod Petrus haberet gloriam duplo maiorem quam Paulus qui citius vnico instanti esset mortuus. Hoc autem nemo sapiens sibi persuadeat. sequela euidens est, quia si vnus gradus gratiae adicit merito vnum gradum, centum gradus gratiae dabunt centum gradus meriti.

Tertium absurdum. Tertium absurdum est, quia sequeretur augmentum meriti debiti cuilibet minimo actui esse infinitum. Nam minimus gradus temperantiae cum gratia ut vnum, meretur vnum gradum gratiae, ergo actus fortitudinis ut vnum, cum gratia ut vnum merebitur duos, & actus iustitiae merebitur quatuor & sic deinceps, imò cum sint possibiles virtutes infinitum minores, quam temperantia, sequeretur quod actus temperantiae imperfectissimus merebitur gratiam infinitam. Denique sequeretur quod nullus homo iustus bene operaretur vnquam, quin ad minimum totam gratiam duplicaret v.g. si haberet centum gradus gratiae, nullus esse posset minimus actus meritorius in quo non reciperet centum gradus. Quod esse falsum demons trahitur initio sequentis tractatus.

T T. 2

probatur

probatur autem autem sequi, quia minimus actus temperantiæ cum gratia ut vnum, meretur vnum gradum gratiæ, ergo actus temperantiæ ut vnum cum gratia ut duo meretur duos gradus gratiæ, quia nulla est pars vel indiuisibile gratiæ cui non respondeat pars aliqua meriti.

Non bene
soluuntur
argumen-
ta.

Neque dici potest argumenta esse calculatoria quibus responderi possit incrementum meriti non fieri arithmetice secundum proportionem graduum gratiæ, sed fieri secundum proportionem geometricam, ita ut maius sit meritum ubi est maior gratia, sed non præcisè tamen recipiat tot gradus intensiōis, quot sunt gradus gratiæ.

Fortis in-
stantia.

Sed contra instari potest, si maior gratia magis augeat meritum sequitur quod eodem modo accidentalit dignitas personæ augeat meritum in homine iusto, quo substantialit dignitas personæ Christi augebat valorem operum eius, sed dignitas personæ Christi augebat valorem operum secundum proportionem arithmeticam in numero graduum, non autem secundum proportionem geometricam, ergo accidentalit dignitas personæ iusti augebit eius meritum secundum numerum graduum. Maior est clara, quia nulla potest excogitari ratio cur dignitas gratiæ substantialit augeat secundum se totam, valorem operum: dignitas verò accidentalit augeat quidem sed non secundum se totam. Imò valet argumentum propositum, quia si nullum est indiuisibile nec vlla pars gratiæ, cui non respondeat nouum meritum, certè necesse est ut meritum tot recipiat gradus, quot sunt gradus in ipsa gratia. Denique si geometricè cresceret meritum deberet crescere in altera specie, quod absurdum est, quia sic daretur homini habenti gratiam ut quatuor, meritum diuersæ speciei à merito quod datur homini habenti gratiam ut quinque. Imò daretur homini elicienti actum temperantiæ gratia diuersæ rationis à gratia quæ datur homini elicienti actum fortitudinis. Quod dicere cogitur de Lugo recurrens ad actus Eterogeneos gratiæ ut soluat argumenta quæ proposui.

Ratio à
priori.

Secundò, à priori ratio est illa quam afferebam, quia dignitas accidentalit personæ quæ prouenit à gratia, differt à gratia substantiali quæ est in Christo, quia non potest dignificare opera secundum totam illam perfectionem quæ se habet per accidens ad illa opera, alioqui dignificaret etiam opera quælibet talis personæ: sed perfectio gratiæ in homine iusto non se habet per se ad opera bona nisi quatenus physicè influit in illa opera per habitus supernaturales, ergo, non potest illa dignificare nisi quatenus physicè influit in illa opera, id est secundum proportionem quam habent in se talia opera, sic enim actus ut vnum hominis iusti ut octo, non meretur gradum gratiæ nisi vnum. Confirmatur optimo argumento à pari, quia si gratia maior augeat meritum ex se ipsa sequitur quod maius est & maiori pœna dignum peccatum illius qui plura iam commisit, quàm peccatum commissum ab eo qui pauciora commisit peccata: si enim dignitas personæ augeat meritum, certè indignitas augebit peccatum; hoc autem absurdum est, ergo maior gratia non augeat meritum, si ad illud se habeat per accidens, sicut præcedentia peccata se habent per accidens ad peccatum sequens, & idèd non efficit ut sit maius & maiori dignum pœna. Vnde.

Solutio
primæ dif-
ficultat.

Ad primam Respondeo verum esse quod gratia tribuit valorem operi quoties ad illud non se habet per accidens, sed ad illud influit per habitus infusos, & eo modo gratia maior augeat meritum operis quando perfectius est opus. Quoties autem ad illud se habet per accidens, non augeat meritum operis.

Ad secundam eadem responsio est, admitto enim *Secunda.* quod maior dignitas personæ secundum moralem æstimationem augeat valorem operum quoties non se habet per accidens, ut in Christo dignitas personæ cum esset ratio suppositi dignificabat secundum se totam minima opera Christi, quia non se habebat per accidens ad vllum eius opus cum actiones sint suppositorum. Idem dico de viro principe qui strenuè in bello se gerit eius enim opera digniora sunt, quàm actus militis gregarij, dignitas enim personæ non se habet per accidens ad huiusmodi opera. Sed hæc omnia valent in homine iusto, tunc duntaxat quando intensius operatur, alioqui maior dignitas gratiæ se habet per accidens ad eius operationes.

Ad tertiam Respondeo impetrationem esse valde *Tertia.* diuersam à merito, impetratio enim non inducit debitum vllum iustitiæ, quod inducit meritum. Vnde fateor quod orationes hominis magis iusti magis impetrant, quia præcedentia merita influunt in hanc orationem & quasi postulant à Deo: actus verò meritorij hominis iusti non magis merentur, quia merces rependitur huic operi propter ipsum; non autem propter actus præcedentes.

Ad quartam Respondeo quod quando dispositio *Quarta.* subiecti se habet per accidens ad formam, tunc actio non est maior, quando iustus magnam habens gratiam operatur imperfectè tunc gratia illa maior non se habet per se ad meritum, vnde non potest augere meritum, quia non est dispositio nisi quatenus influit in actum per habitus supernaturales ut satis videtur probatum.

§. III.

Corollaria de conditionibus meriti congrui, & de iis quæ augent meritum.

EX his quæ hæcenus dixi de conditionibus meriti condigni, tùm ex parte Dei præmiantis, tùm ex parte operis meritorij, tùm ex parte personæ merentis colligi possunt duo.

Primum est quod ad hoc ut aliquod opus sit meritorium de congruo aliqua requiruntur conditiones quibus deficientibus nullum etiam est tale meritum.

Primo, enim ex parte Dei acceptatio requiritur & *Prima con-* promissio, eodem modo & eandem ob causas ob quas *ditio ut* requiritur ad hoc ut meritum condignum sit propriè *opus sit* meritum, ex quo infallibiliter præmium sequatur, *meritorium* nam quoties hoc meritum non est infallibile non ne- *de con-* cessario supponit promissionem Dei. *gruo.*

Secundò, ex parte operis requiritur ut sit actus *Secunda* positius, pura enim omisso non sufficit, requiri- *conditio.* tur actus liber moraliter honestus & supernaturalis, actui enim naturali nihil promittit Deus supernaturale. Denique omnia requiruntur in opere congruè meritorio, quæ necessaria sunt ad opus meritorium condignè, præter æqualitatem.

Tertiò, ex parte operantis requiritur ut sit viator, *Tertia.* non requiritur ut sit iustus: multa enim de congruo mereri potest peccator ut latè declaratur à Suare l. 12. c. 37. Denique multa meremur aliis congruè, condignè autem non meremur nisi nobis: solius enim Christi est mereri aliis condignè ac omnino infallibiliter: iusti autem sibi mutuo profunt congruè tantum, & sine omnimoda certitudine sequuntur effectus.

Secundùm est, quanam sint opera ex quibus col- *Secundum* ligi possunt ab homine iusto merita immensa, ut satis *corolla-* patet ex dictis superiori disputatione de augmento *rium.* gratiæ.

Prima est essentialis perfectio actuum virtutis qui *Prima con-* eliciuntur, nam quòd virtus est perfectior, eo *ditio.* etiam eius actus sunt ex obiecto perfectiores atque *adeo*

ad id magis meritorij, nam ut eo loco dixi actus virtutum Theologicarum longe præstant actibus virtutum moralium, inter Theologicas autem præstantissimi sunt actus charitatis Dei & proximi interni & externi: inter morales præstantissimi sunt actus virtutis religionis, & inter eos votum rei difficillima superat merito & dignitate alios omnes actus, quia in virtute religionis nihil est præstantius, imò nulla ferè virtus est quæ non includatur perfectissime in votis statum religiosum constituentibus.

Secunda conditio. Secunda est perfectio intensiva actus interni voluntatis, id est summo cum affectu magno cum conatu, magno cum gaudio, id est magno cum fervore actus eliciantur: actus enim internus est, qui totum continet meritum, unde ille si fit solus, ut dixi, est maxime meritorius, & cum etiam minimum actum externum informat, applicat illi totum suum meritum.

Tertia. Tertia est perfectio extensiva multitudo scilicet & frequentia illorum actuum, cum videlicet per annos plures sine interruptione illi exercentur, imò cum in quolibet actu externo plures adhibentur actus diversarum virtutum: tunc enim mirum omnino est quantum crescat & abundet gratia, si constanter per annos plures exercentur huiusmodi actus.

Quarta. Quarta est duratio singulorum actuum, quia continuatio actuum augeat meritum eorum ut probabo postea. Quæ quatuor quisque diligenter consideraverit ut supra monebam, ille inveniet viam tutissimam negotiandi, & thesaurizandi sibi thesauros in cælo.

QVÆSTIO III.

De obiecto meriti, siue de premio quod meremur.

HOC vnum superesse videtur de merito, postquam enim statui nos mereri per nostros actus, & per quos actus mereri possimus, restat dicendum quid mereamur. Possunt autem quæcunque meremur reuocari ad tria capita. Primum, dona gratiæ actualis. Secundò, dona gratiæ habitualis. Tertiò, dona gloriæ, id est vocationem, iustificationem, glorificationem.

SECTIO I.

An & quomodo mereri possimus auxilia gratiæ actualis.

Certum est primò, quod nemo secundum potentiam ordinariam mereri sibi vnquam potest vel condigne vel etiam congruè vel proximè vel remotè primam gratiam actualem, quæ elicitur primum bonum opus. Ita censent Catholici omnes tanquam fide certum contra Semipelagianos, qui volebant primam gratiam dari ex meritis ut supra sæpè dictum est: & ratio assertur clarissima præter Scripturas & Concilia in quibus id definitur. Si enim mereatur aliquis primam gratiam, vel illam mereretur per opus aliquod naturale, quod constat esse impossibile, vel per aliquod opus supernaturale, & hoc fieri non potest quia illud opus supernaturale præsupponeret gratiam, ergo non posset causare gratiam, & esse illa prior ut magis constabit etiam ex sequentibus.

Homo iustus potest mereri aliter gratiæ de congruo. Certum est secundò, quod homo iustus mereri aliter potest primam gratiam de congruo non de condigno. Ratio est, quia multi sæpè Sancti possunt esse causæ totius prædestinationis aliorum, nulla enim in hoc est implicantia. Imò constat quod Sanctus

Stephanus meritis est Sancto Paulo vocationem illam magnam & efficacissimam quæ ex lupo factus est agnus. De condigno autem nemo potest mereri etiam alteri gratiam quæ resurgat à peccato, quia hoc est solius Christi proprium qui solus etiam potuit satisfacere pro peccato.

Certum est tertiò quod mereri sæpè possumus plures gratias actuales quæ sequuntur primam illam gratiam quam nullus mereri potest: quia in eo nulla est implicantia quod per opus factum ex gratia, promereamur ut Deus vltiores gratias tribuat: imò hic est ordo convenientissimus providentiæ quem etiam ordinariè Deus servat in distributione gratiarum, iuxta illud Matth. 13. *Habenti dabitur, & ei qui non habet auferetur ab eo*, Vbi significatur quod Deus ei qui vacuas esse non sinit gratias acceptas, confert novas & novas: ei verò qui abutitur gratiis acceptis, denegat gratias posteriores, *Curauimus Babylonem & non est sanata, derelinquamus eam*. Et hoc est canticum illud luctuosissimum quod Deus vineæ suæ cantat Isaia 5. *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ & non feci, &c. Et nunc ostendam vobis quid? ego faciam vineæ meæ, auferam sepem eius & erit in direptionem, &c.* His positis.

Tota difficultas est primò, vtrum per potentiam Dei absolutam fieri possit ut mereatur sibi aliquis primam gratiam. Secundò, an & quomodo mereri possimus gratias efficaces, & donum finalis perfectionis.

§. I.

Vtrum per potentiam Dei absolutam mereri aliquis sibi possit primam gratiam actualem.

Quamuis fateantur Catholici omnes esse secundum potentiam ordinariam impossibile ut mereatur sibi aliquis primam gratiam, quod tamen secundum potentiam absolutam possumus illam mereri, multi docent grauissimi Theologi cum Suare, & Coninck disp. 8. qui non vno id modo explicant.

Ratio enim dubitandi est primò, quia si possunt causæ sibi esse mutuo causæ, ac dari mutua causalitas inter causam & effectum, potest etiam principium meriti siue prima gratia cadere sub merito: sed non est implicantia quod causæ præsertim moralis & physica sibi sint mutuo causæ, cum se mutuo causent causa finalis & efficiens: neque contradictio esse possit si sub diuerso respectu causæ & effectus sint inuicem priores & posteriores.

Secundò, dicit Suares admittendum hic esse ordinem intentionis & executionis, potest autem principium meriti siue auxilium gratiæ prout existens in executione causari per meritum existens in intentione, ergo potest mereri homo principium meriti per opera ordine naturæ posteriora quàm principium meriti.

Tertiò, Coninck num. 109. probat, posse fieri ut homo mereatur primam gratiam, quia Deus infundere potest illi gratiam, quam deinde merebitur per opera non ordine solum naturæ sed etiam tempore posteriora quàm meritum: Cur enim non potest hodie mihi dare gratiam, quæ nunc sum indignus, cras autem reddam me dignum illa gratia per opera bona quæ vel eliciam per tale auxilium gratiæ, vel per aliquod aliud auxilium ab eo priori dependens: sicut Rex præuidens strenuum aliquem militem egregiè pugnaturum, dat illi arma quibus benè pugnet: & sicut mercator vendere mihi potest merces quas postea soluam, videtur enim esse paritas omnimoda si Deus mihi det hodie gratiam pro cuius solutione cras ego rependam opus bonum.

T T t 3

Dico

Meremur gratias actuales.

Ratio prima dubitandi.

Secunda.

Tertia.

Afferrio prima. Dico primò neminem etiam per potentiam Dei absolutam mereri sibi posse primum auxilium gratiæ. Ita docent communis Theologi adducti olim cum egi de merito vnionis ibi enim probata est veritas receptissimi axiomatis quod principium meriti cadere non potest sub meritum.

Probat. Ratio nunc breuiter sit, quia meritum in eo à causa finali differt quod causa meritoria moueat præmiantem vt aliquid iam existens, & absolute præuisum, non autem vt aliquid tantum possibile, vel vt præuisum conditionatè: finis autem moueat vt aliquid nondum existens ad quod obtinendum aliquid fit: vnde finis in intentione sola præuisus causare potest: meritum autem semper existere debet prius natura quàm sit præmium, ergo præmium non potest existere prius natura quàm meritum: ergo nemo potest mereri primum auxilium per opera posteriora quæ ab auxilio illo pendent.

Deinde meritum non potest prius natura existere quàm præmium, nisi causa meriti prius existat quàm præmium: sed meritum vt dixi debet prius natura existere quàm præmium, est enim causa efficiens, ergo causa meriti debet prius existere quàm præmium, ergo præmium non est causa meriti, alioqui vt vides præmium esset se ipso prius. Denique implicat causas siue morales siue physicas esse sibi mutuò causas: nam tametsi causa physica in eo differat à causa morali, quod causa physica nunquam possit causare nisi actu habeat existentiam tempore illo quo causat, moralis autem causare possit, quamuis sit præterita, vel futura, in eo tamen ambæ conueniunt quod vtræque sit causa efficiens, & debeat prius pro aliqua differentia temporis existere, quàm existat effectus, causa enim moralis mouet quia est, erit, aut fuit: finalis mouet vt sit. Vnde argumentor causa meritoria causat ex eo quod hominem reddat laude dignum: sed opus possibile, vel conditionatè futurum neminem reddit laude aut probro dignum; nemo enim puniri potest pro peccatis quæ facere potest, vel quæ faceret si delegeretur à Deo, ergo neque laudari aut præmiari potest pro bonis operibus quæ facere potest, vel quæ faceret si haberet gratiam: ergo clarum est, quod nemo mereri potest per opera quæ non existunt prius natura quàm præmium.

Solutio primæ difficultatis. Ad primam Respondeo esse profus impossibile vt causæ sibi sint mutuò causæ, præter causam finalem quæ causare potest quamuis existat solum in intentione vt ostensum est: causa vero moralis non causat nisi existens in executione. Si causæ sibi essent mutuò causæ sequeretur quod idem sub eodem conceptu supponeret se ipsum, nam effectus supponeret se ipsum vt causam, ergo supponeret se ipsum vt effectum, quia prius est effectus, quàm sit causa.

Secundæ. Ad secundam patet nihil hîc facere ordinem illum intentionis & executionis quandoquidem causa moralis debet prius existere in executione, neque satis est quod in sola existat intentione.

Tertiæ. Ad tertiam Respondeo hanc ratiocinationem confundere donationem onerosam qui vocatur contractus innominatus do vt des, cum merito, & causam finalem cum meritoria; aliud est enim dicere do tibi gratiam vt benè opereris, & do tibi gratiam, in præmium tui boni operis: in priori enim datur gratia vt medium ad finem, in secundo datur vt præmium operis iam positi quod ad rationem meriti profus est necessarium. Vnde par omnino ratio est siue dicas nos mereri principium meriti per opus ordine temporis posterius, vel per opus posterius ordine natu-

ra: in quo statim patet meritum differre à solutione, quæ nunquam est prior venditione, sed illam supponit, meritum semper est prius quàm præmium. Quæcunque verò afferuntur exempla Ducis & Principis, probant duntaxat posse Deum moueri per bonum opus tanquam per causam finalem, non probant posse moueri tanquam per causam meritoriam. Dux enim dans arma militi quibus prænouit illum benè vsurum, dat vt benè vtatur, vnde bonus vsus armorum finaliter illum mouet, non mouet meritorie.

§. II.

An & quomodo mereri possimus gratias efficaces & donum perseuerantiæ finalis.

Difficultas etiam hîc est tum de potentia ordinaria, tum de absoluta, cum enim dictum sit mereri posse quemlibet gratias saltem sufficientes quæ sequuntur collationem primæ gratiæ, meritò queritur, vtrum etiam possimus infallibiliter & condignè mereri gratias congruas cum quibus infallibiliter sumus benè operaturi, & præsertim vtrum mereri etiam aliquis possit condignè magnum illud auxilium gratiæ diuinæ, quo moriamur amici Dei, siue vt de Moyse dicitur, *In osculo Domini.*

Ratio dubitandi est primò, Deus reddit, operibus nostris omne præmium cum quo illa proportionem habent: opera verò nostra proportionem omnino habent cum auxiliis efficacibus etiam illis sine quibus non perseueratur, ergo illa etiam auxilia congrua mereri possumus si enim mereri possumus gratias sufficientes quare? non possumus mereri etiam efficaces. Deinde plus est mereri augmentum gratiæ, quàm mereri eius conseruationem per gratiam efficacem, sed augmentum gratiæ possumus mereri, ergo mereri etiam possumus eius conseruationem per gratiam efficacem. Denique nō apparet ratio quare non possit homo iustus mereri de condigno vt si labatur in peccatum detur ei congruum auxilium ad penitentiam, ergo mereri possumus condignè gratiam efficacem etiam ad perseuerandum.

Secundò, tamen aliunde videtur quod ne diuinitus quidem mereri quisquam potest gratiam congruam præsertim perseuerantiæ: implicat enim vt Deus absolute velit auxilium efficax quatenus efficax, quia vellet absolute actum liberum voluntatis, siue quo gratia nō est efficax vt patet, sed implicat vt Deus absolute velit actum liberum, alioqui desineret esse liber, ergo implicat vt mereamur gratiam efficacem, præsertim ad perseuerandum, qui enim sic mereretur donum perseuerantiæ peccare non posset amplius & damnari. Denique nemo mereri potest condignè gratiam sibi aut alteri, quæ resurgat à peccato, ergo neque mereri potest gratiam congruam quæ abstineat à peccatis.

Tertiò, videtur posse fieri vt aliquis per potentiam Tertiam absolutam ita mereatur perseuerantiæ finalem, vt meritum illud non impediatur per subsequens peccatum: Dicat enim Deus Petro volo vt per tua bona opera mereri possis præmium quod voles, modo illud non sit improporcionatum cum tuis bonis operibus: Petrus autem dicat volo vt in hora mortis des mihi gratiam efficacem ad eliciendum actum amoris, tunc Deus tenebitur in articulo mortis dare Petro illam gratiam efficacem, quamuis peccauerit, ergo tunc de condigno merebitur Petrus recuperare amissam gratiam.

Dico secundò, posse quemlibet iustum congruè mereri gratias efficaces etiam ad perseuerandum, condignè autem & infallibiliter nullus gratiam illam perseuerantiam

Status
questionisRatio
prima
dubi-
tandi.

Secunda.

Tertia.

Conclusio
secunda
bipartita.

De Merito ut est effectus Gratiae Christi. 519

perseuerantiae aut etiam gratiam ullam efficacem, secundum potentiam ordinariam, secundum autem potentiam absolutam posset quilibet iustus condigne mereri gratiam perseuerantiae finalis & mortem in statu diuinæ amicitiae.

Pars prima probatur. Primam partem de congruo merito & non infallibili gratiae huius congruae tradit Augustinus *lib. de bono perseuer. cap. 17.* & cum eo omnes Theologi, videturque indicari à S. Petro, *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis*, per bona enim opera & crebras orationes impetrari potest à Deo ut in ultimo instanti vitæ gratiam talem habeamus ut per illam vincantur infallibiliter omnes daemonum insultus & motus concupiscentiae: duo enim videntur exigi ad obtinendum tantum hoc donum. Primum, singularis Dei protectio impediens & auertentis omnia quæ impellere possent ad malum, auertendo videlicet molestas cogitationes, & prauos motus, coercendo Dæmones, ne nocant. Secundum, necessaria est Dei motio & inspiratio incitans hominem ad bonum, & ad malis auertens. Hæc duo valde conueniens erat ut benè operando & sæpè postulando exorare à Deo possemus, exigebat enim hoc suauissima Dei gubernatio & amor in suos: exigebat etiam utilitas hominum, ut proposito illo præmio ad benè operandum, & ad instantè orandum acuerentur.

Pars secunda. Secunda pars quod donum hoc tantum nemo condigne mereri possit, omnibus Catholicis certa est, adeo ut plerique putent illam etiam esse de fide cum sæpè videatur in Scriptura significari & in Tridentino sess. 11. & 13. *Tene quod habes, & caue ne alius accipiat coronam tuam* Apocalypsis 3. *qui se existimat stare videat ne cadat* 1. ad Corinth. 10. *Cum timore & tremore salutem vestram operamini*, Philippensium 2. docetur à S. Thoma *quæst. 114. art. 9.* Bellarmino *lib. 5. de Iustificazione cap. 22.* Suare *lib. 12. cap. 26.* Caietano, Valentia, Conrado.

Probatur. Ratio autem euidens est, quia si per bona opera quæ homo iustus elicit, mereretur infallibiliter & condigne auxilia efficaciter præsertim ad perseuerandum, sequeretur quod quilibet semel iustificatus & post acceptam iustitiam benè operans, nunquam deinceps malè ageret neque damnaretur, si enim mereretur infallibiliter gratias efficaces ad benè operandum ad vitandum peccatum & moriendum in gratia certè nunquam amplius malè ageret, neque de facto damnaretur, consequens illud falsum & absurdum est, ergo nullus infallibiliter meretur gratias efficaces, neque donum perseuerantiae. Quæ ratio ut vides demonstratiua est conclusitque quod gratiam efficacem Deus non proposuit in præmium vilius boni operis à nobis elicit: tamen certum est quod potuit illam proponere in præmium, bona enim opera nostra ex se sunt proportionata cum auxiliis illis efficacibus, ergo acceptare illa opera Deus potest præsertim cum auxilium efficax entitatiuè nihil habeat quo superet auxilium sufficiens.

Solutio primæ difficultatis. Ad primam ergo Respondeo proportionem operis cum præmio non sufficere ad meritum, nisi Deus acceptet illa ad tale præmium, opera verò nostra non acceptauit Deus ad merendas gratias efficaces, quibus perseueraretur in finem sine peccato, imò nec ad merendas vllas gratias efficaces, ut conuincere videtur allata ratio, quas propterea nunquam Deus dat nisi ex misericordia, unde meritò dictum est ab Apostolo *cuius vult miseretur* id est vocat efficaciter. Esto maius sit augere gratiam quam illam conseruare, Deus tamen acceptat actus nostros ad condigne promerendum augmentum gratiae, non acceptat ad perseuerandum in gratia vsque in finem. De merito autem per peccatū interrupto dicitur statim.

Ad secundam Respondeo illum qui habet gratiam efficacem ad non peccandum posse tamen peccare, quamuis infallibiliter non sit peccaturus Deus potest velle auxilium efficax, etiam ut efficax in actu secundum, eo dem modo quæ prædefinire potest actum liberum, cum conditione scilicet aliqua saltem virtuali. Verum est quod nemo sibi mereri potest vel alteri auxilium congruum ad resurgendum à peccato, quia solius est hominis Dei satisfacere: potest autem mereri auxilium ad abstinendum à peccatis, quia sine satisfactione tale auxilium obtineri potest.

Ad tertiam Respondeo esse impossibile simpliciter ut aliquis ita mereatur perseuerantiam finalem, ut illud meritum non impediatur per peccatum mortale subsequens, quia certum est quod per peccatum omnia prorsus merita extinguuntur sicque fieri non potest ut Deus teneatur dare homini tanquam præmium gratiam efficacem in articulo mortis, si post bonum opus, peccauerit, quia per peccatum amittit totum ius ad gratiam & gloriam.

SECTIO II.

An & quomodo mereamur gratiam sanctificantem.

Distingui similiter hinc potest prima gratia sanctificans, siue illa iuncta sit cum remissione peccati ut sit in nobis, siue non præcedat vllum peccatum ut in Angelis primis parentibus & Virgine immaculata: Deinde augmentum gratiae, postremò consummatio & perseuerantia gratiae vsque in finem. Quæ omnia ex hæcenus dictis perspicua sunt & hic obiter tantum iudicanda.

Certum enim primò sit, quod primam gratiam iustificantem siue iuncta sit cum remissione peccati mortalis, siue non sit, nemo vnquam mereri condigne potest vel sibi, vel alteri habenti peccatum, etiam per potentiam Dei absolutam. Ita communius censent Theologi quorum plerique tenent hoc esse certum ex Fide: negare tamen videntur omnes qui cum Vasque putant contritionem & dilectionem super omnia sanctificare formaliter, putant enim eum qui amat, ita per amorem illum dignificari ut mereatur condigne gratiam, quod reicitur communiter, quia manifestè dicit Apostolus Roman. 3. *Iustificati gratias per gratiam ipsius*, & definitur satis apertè in Trident. sess. 6. cap. 8. & probatur, quia omne meritum condignum necessario præsupponit gratiam, sed optus meritum quod causat primam gratiam habitualement, non præsupponit gratiam habitualement, ergo non potest per illam dignificari, ergo nullum opus bonum potest condigne mereri primam gratiam sanctificantem: Valletque hinc omnino ratio facta pro merito primæ gratiae actualis: possumus autem congruè primam hanc sanctificationem, quia non requiritur ad meritum congruum ut opus dignificetur per gratiam. Similiter ergo nemo mereri condigne potest remissionem peccati mortalis, sed tantum congruè: remissionem autem peccati venialis mereri etiam condigne possumus sed indirectè tantum ut dictum est cum agerem de satisfactione Christi.

Certum est secundò, neminem esse iustum qui per singula sua opera supernaturalia interna & externa non mereatur de condigno augmentum gratiae inherens. Ita tanquam certum ex fide Catholici omnes supponunt dicente Apostolo Roman. 6. *Liberati à peccato serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam*, & definitur in Tridentino sess. 6. cap. 10. & Canone 32. Ratio autem est, quia in operibus illis iustorum omnes reperiuntur conditiones meriti condigni. Prima ex parte Dei

Secundæ

Gratia augmentum & perseuerantia illius.

Iustum meriti de condigno gratiae augmentum probatur.

Dei acceptatio est & promissio, quàm ab initio Scripturæ usque ad finem habemus consignatam, ut abundemus in omni opere bono sciētes quod labor noster non erit inanis in Domino, numerat videlicet Deus capillos capitis iustorum, obseruat suspiria cordis, labiorum motus, scribit omnia in libro rationum, redditurus in fine mercedem pro singulis: quæ certè Dei misericordia incredibiliter consolatur, & stimulat credentes in eum qui dabit coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, & pallium laudis pro spiritu mœoris. Secundò, ex parte operantis reperitur dignitas gratiæ, quæ ad similitudinem quandam diuinæ nobilitatis eleuat operantem. Tertiò, ex parte operis reperitur æqualitas cum sint actus positiui, honesti, supernaturales, neque sæpè desit imperium charitatis cum qua Spiritus Sanctus semper diffunditur in cordibus, reddens testimonium Spiritui eorum quod sunt Filij Dei.

Denique de conseruatione ac perseuerantia gratiæ usque in finem nihil habeo quod addam iis quæ nuper dicta sunt sectione præcedenti.

SECTIO III.

An & quomodo mereamur gloriam beatitudinis æternæ.

Beatitudo
per bona
opera.

Certum est primò, quod iustus per opera sua bona, sic meretur gratiam quæ Dei euadat amicus & filius, ut eodem etiam tempore mereatur æternam beatitudinem tum essentialē, tum accidentalem. Ita enim pollicentur Scripturæ omnes, *Quod qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam: & cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus.* Sic etiam definit Tridentinum sess. 6. c. 16. & Can. 32. Probantque omnia quæ initio disputationis dicta sunt ad probandam existentiam meriti, eò enim spectabant omnia ut certò persuaderent tanti esse apud Deum opera bona filiorum suorum, ut nihil minus proponat illis in mercedem, quam se ipsum in gloria possidendum, *Plantabis eos in loco hereditatis tuæ firmissimo habitaculo tuo.* De quo loco Deuter. pulchrè disserit Philo in libro *quis diuinorum bonorum heres.*

Certum est secundò, quod iustus quoties iustificatur extra Sacramentum ex opere operantis condignè meretur primam gloriam, id est eam beatitudinem ad quam acceptatur per gratiam quam tunc acquirit. Ita communius docent Theologi ferè omnes, quibus repugnant Vega, Lorca, & Paludanus nitunturque ratione non contemnenda, quia scilicet non meretur ille qui iustificatur, sanctificantem gratiam nisi congruè, ergo non meretur etiam nisi congruè gloriam ad quam acceptatur per illam gratiam, persona enim indigna, nihil meretur condignè.

Contraria tamen sententia communior est & verior, quia quoties Scripturæ, Concilia, & Patres inculcant nos mereri gloriam per actus bonos indifferenter loquuntur de tota gloria, non autem de solo illius augmento, Coloss. 3. *Scientes quod à Domino accipietis retributionem hereditatis, Domino Christo seruite:* & Tridentinum sess. 6. Can. 32. dicit iustificatum bonis operibus quæ ab eo per gratiam Dei sunt verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam ab augmento gloriæ, si ergo concluditur ex eo loco

quod condignè meremur augmentum gratiæ, concludi etiam debet quod totam mereamur gloriam. Deinde à priori ratio est, qui si quid impediret condignum meritum primæ gloriæ, non aliud esset quàm indignitas personæ operantis quæ gratia caret tunc cum operatur: sed hoc non obstat, quia eo instanti naturæ quo peccator per bonum opus meretur gloriam, iam prius natura gratiam habet, ergo quamuis per tale opus non mereatur gratiam nisi congruè, gloriam tamen quæ illi responderet meretur condignè cum priusquam mereatur gloriam, iam censetur dignificatus esse per gratiam.

Ex quo soluitur argumentum quod proponebatur, fateor enim eum qui iustificatur congruè solum mereri gratiam, quia meritum gratiæ est à persona indigna cum non supponat subiectum iam dignum, meritum autem gloriæ præsupponit gratiam iam datam, opus ergo illud prout est meritum gratiæ est à persona indigna, prout autem est meritum gloriæ est à persona digna & sancta, idè est meritum condignum cuius omnes conditiones in illo actu reperiuntur. Dixi tamen quando iustus extra Sacramentum ex opere operantis iustificatur, si enim ex opere operato per Sacramentum iustificetur tunc nullo modo condignè vel congruè primam gloriam meretur: opus enim operatum meritum non est ipsius operantis ut patet.

Certum est tertiò, quod iustus condignè meretur augmentum gloriæ, totamque gloriam non solum essentialē, sed etiam accidentalem, coniunctim enim meretur utramque & gloriam accidentalem meretur ut aliquid connaturaliter sequens gloriam essentialē. Neque obstat quod gloria essentialis exhaurit meritum totum boni operis, ex eo enim concludi similiter posset quod non idem illud opus mereri posset gratiam: exhauritur ergo totus valor meritorius gloriæ essentialis, circa gloriam essentialē, non prout est meritorius gratiæ, vel gloriæ accidentalis, unde per opera bona illam etiam meremur, verbi gratiæ, aureolas & alia omnia quæ complent statum beatificum, qui finis est vltimus & corona bonorum operum ac totius gratiæ.

Certum est quartò, quod iustus in cælo nullum omnino habiturus est gradum gloriæ quem habere non meruerit in hac vita vel ex opere operantis per actus suos bonos, vel ex opere operato per Sacramenta: quia scilicet gloria respondebit gratiæ, nemo autem gratiam habiturus est in patria quam non obtinuerit in via, vel per bonos actus, vel per Sacramenta, ergo neque habiturus est in patria ullam gloriam. Quæ ratio mihi videtur grauissima etiam si sola esset, addit autem plurima & optima eam in rem Suares, lib. 12. cap. 31. neque tanti est axioma illud vulgare Theologorum: *Quod Deus infra condignum pœnas erogat, præmia supra condignum retribuit:* Potest enim Germanus hic esse sensus axiomatis quem habent verba illa Pauli: *Non sunt condigna passionibus huius temporis.* Significatur enim quod si opera bona iustorum considerarentur purè in se ipsis seclusâ Dei promissione, ac gratiâ etiam præueniente ac subsequente certè non essent æqualia, cum sint momentanea & leuia, operentur autem æternum gloriæ pondus. Et hæc de gratia dicta sunt satis per Dei gratiam ad Dei gloriam.